Anul XV. Iulie 1925. Nr. 7.

REVISTA TEOLOGICĂ

= organ pentru ştiinţa şi viaţa bisericească. =

Abonamentul: Pe un an 140 Lei. Pe o jumătate de an 70 Lei.
Un număr 15 Lei.

Apologeţii ortodoxiei.

Dăunăzi citeam într'o revistă străină apelul unui scriitor american către tovarăşii săi de muncă intelectuală. Numitul apel lansa ideia unei asociaţii de scriitori care şi-ar pune rodul strădaniilor lor în slujba lui Hristos. Era vorba deci de-o ofensivă misionară menită să ducă mai departe opera evanghelizării neamurilor de pe pământul nou şi să zidească evangheliei Răscumpărătorului forturi inexpugnabile.

Nu ştiu dacă închegarea acestei instituţii atât de folositoare a fost dusă la realizare. Foarte probabil însă că da, întrucât în apus asociaţiile similare n'au lipsit nici până acuma. Ba mai mult, problema religioasă nici odată n'a fost îmbrăţişată cu mai mult entuziasm şi cu o mai adâncă înţelegere decât în vremile noastre de aprigă învolburare spirituală. E reacţia celui mai pur element din sufletul umanităţii — după desechilibrul şi ruina morală pe care crâncenul răsboiu ne-a lăsat-o drept moştenire imediată.

Reacţia s'a produs şi la noi. Şi aceasta este constatarea care ne bucură 'ndeosebi.

*

Duhul pustiirii morale şi al negaţiei «filozofice» s'a abătut şi pe la noi, prinzând în orbita sa atâtea suflete crescute la «şcoala raţionalismului pur şi a materialismului

(care poate fi şi impur)». Scriitori cari n'au încercat nici odată să-şi dea seama de adevăratele temeiuri ale existenţii noastre, nici se 'nţeleagă esenţa sufletului nostru istoric — pentru a putea îndruma viitorul nostru cultural — s'au făcut propoveduitorii unui «europenism» cusut cu aţa care-şi tradează originea ei transnistriană, sau ai aşa numitei «libere cugetări» pe care de bună seamă n'au învăţat-o nici dela sfătosul Neculce, nici dela Eminescu.

Sufletul neamului nostru este ortodox prin definiţie. Era deci firesc, ca ofensiva ireligiosităţii să fie îndreptată împotriva ortodoxiei şi a Bisericei care-o adăposteşte ca pe-un scump tezaur.

Luminaţii ucenici ai lui Bakunin şi Troţchi — sau ai altor măiestri mai vechi dar mai puţin periculoşi — şi-au pus în acţiune catapultele şi «berbecii» «argumentelor» lor ca să distrugă templul ridicat prin truda şi jertfa strămoşilor noştri. Dar cu catapulte de papură şi cu săgeţile minciunii îndreptate din cetăţuia de carton a unei redacţii, nu se câştigă victorii. Şi nu se câştigă mai ales atunci când pe meterezele de apărare veghiază ostaşi devotaţi. Iar meterezele ortodoxiei noastre sânt apărate cu devotamentul şi vitejia unor ostaşi ai lui Hristos. . . .

*

Dacă apologeţii ortodoxiei n'ar fi decât armata de preoţi slujitori ai sfântului altar, poate nu ne-am fi hotărât să înseilăm aceste rânduri zămislite într'o clipă de bucurie sufletească. Lupta preoţimii noastre — oricât ar fi de devotată şi de înţeleaptă — fără concursul credincioşilor purtători de cuvânt şi de condeiu este văduvită de perspectivele unei izbânzi desăvârşite. Ea pare-o luptă zămislită de interese profesionale şi însufleţită de idealuri prea din lumea aceasta. Chiar dacă nu e, ea pare.

Din fericire, alături de slujitorii consacraţi ai bisericii lui Hristos, o întreagă armată de mireni luminaţi, s'au suit «în turnurile înalte» de pază ale ortodoxiei. Cine nu s'a întărit sufleteşte şi nu şi-a sporit credinţa strămoşească din scrisul unui Iorga, Mehedinţi sau Rădulescu-Motru? In timpul din urmă însă oastea lui Hristos a crescut simţitor prin înrolarea de bunăvoie a unor apostoli cari sunt o adevărată mândrie a Bisericii şi a

neamului nostru. Lista lor începe de bună seamă cu dl N. Crainic, continuând cu d-nii G. M. Ivanov, P. Şeicaru, C. Petrescu, V. Băncilă, Mihăileanu şi alţii — mulţi, mulţi....

Cuvântul apostolatului lor răsună până departe, împânzind întreg cuprinsul ţării. Entuziasmul lor trezeşte sufletele amorţite îndreptându-le pe drumul Emausului. Replica lor loveşte totdeauna 'n plin, silind pe vrăşmaşi să se ascundă în colbul propriei lor nimicnicii.

Oastea noastră creşte... Şi ne bucurăm că avem prilej s'o constatăm la iubileul celui de-al 16-lea veac dela sinodul ecumenic nicean.

Hristos învinge pretutindeni şi totdeauna!

N. Colan.

Mântuitorul ca ziarist sau misiunea presei creştine.

«Ciudat!»... vor exclama mulţi citind acest titlu. «Pe vremea lui Hristos nu existau gazete şi după câte ştim el nu s'a îndeletnicit cu scrisul fără numai o singură dată şi atunci pe nisip».

Nici noi nu avem altă părere. Poate, aceasta este una din puţinele chestiuni în care suntem de acord fără rezervă cu criticii şi tăgăduitorii de meserie, gata oricând să facă obiecţii şi să producă desminţiri.

Şi totuşi Mântuitorul ca ziarist este o imagine plastică, sugestivă şi de o vitală actualitate.

Care contimporan, deprins să interpreteze multiplele şi tumultuoasele privelişti ale vieţii prin criteriile lăuntrice ale conştiinţei morale, nu a ajuns la tragica încheiere, că în lume există *păcatul* şi ceeace e mai înspăimântător, că acest păcat creşte aproape în *progresie geometrică* anulând în fiinţa omului simţul misterului adecă percepţiunea realităţilor nevăzute.

Cultura intelectuală se află într'un contrast uriaş cu incultura morală.

Pe când cea dintâi a înaintat până la formele exagerate ale intelectualismului şi cerebralismului, incultura

morală a scoborât până la imoralism degenerând chiar în amoralism ereditar.

La această stare au contribuit o sumedenie de factori şi împrejurări — toate şi toţi organizaţi pare într'o conspiraţie de distrugere.

In această vastă şi dureroasă complicitate cu nihilismul moral al secolului, descoperim într'un post de importanţă şi de mare răspundere încadrată şi presa. Ei i s'a încredinţat serviciul de contagiune rapidă, în masă, zilnic şi sistematic — a sufletului omenesc.

Cele mai noi, mai ingenioase şi mai inofensive descoperiri tehnice sunt puse azi în slujba unei fulgerătoare propagande a ideilor şi faptelor omeneşti prin presă. Datorită telefoniei fără fir s'a realizat aceia ce vom numì o viaţă omenească în neîntreruptă şi intensă corespondenţă simultană şi universală.

Dela «*prima*» până la «*ultima oră*» a unui ziar, ce altă agenţie poate fi mai prompt şi mai urgent informată decât acele înarmate cu modernul instrument de comunicaţie aeriană.

Pe undele misterioase ale văzduhului nu sunt trimise însă numai veşti despre viaţa superioară a lumii, despre ceiace are ideal, constructiv şi dumnezeesc această viaţă în adevărurile ei fundamentale şi eterne, ci din nenorocire şi veşti despre ceiace este odios, brutal şi pervers în fiinţa ei frământată de patimi. O armată imensă de publicişti, directori, reporteri şi redactori s'au specializat în meşteşugul de a prinde numai aceste ecouri ale păcatului universal şi a le înfăţişa cât mai «senzaţionale» imaginaţiei lacome de inedit a publicului.

Comentariul e abundent în amănunte menite să evoace momentul criminal sau altă perversiune în ceiace are ea mai culminant din punct de vedere pasional şi deci mai primejdios pentru slaba alcătuire sufletească a cititorilor.

Impotriva acestui soiu de presă care conştient sau inconştient contribue la ipertrofia bestialităţii umane, e chemată să lupte *presa* de moralizare şi de profilaxie socială. Pentru a creia însă o astfel de presă e nevoie

în primul rând să reformăm mentalitatea gazetarului şi să-i orientăm preocupările lui în sens social constructiv, adică în sens etic.

Din *«mercenar»* *«pirat»* sau *«parazit»* al scrisului, el trebuie să devină *«apostol»*, adică o personalitate cu o serioasă concepţie despre viaţă şi cu o precisă şi viguroasă atitudine morală. — Ziaristul e chemat azi să se convertească adică să devie un misionar, al gândului bun şi al virtuţii. Situaţia lui actuală de «salahor» de «simbriaş» sau de «trepăduş» al unei întreprinderi mai mult comerciale, e nedemnă pentru ins şi dezastruoasă pentru societate. Spiritul mercantil care prezidează mai în toată publicistica trebue înlocuit cu spiritul devotamentului social şi al jertfirii pentru interesele superioare ale omenirii.

Din operă de contaminare imorală şi anonimă presa trebuie să se prefacă în operă de formaţie spirituală şi de orientare vie şi personală. Pentru remedierea mediocrităţii ziaristice, prin intelectualizare superioară şi prin moralizare sinceră şi profundă, trebue să studiem procedeele tehnice şi spirituale de care s'ar fi folosit Mântuitorul, dacă ar fi fost chemat să lucreze în redacţia unui ziar. In primul rând Mântuitorul nu s'ar fi gândit să ajungă popular exploatând defectele oamenilor şi satisfăcându-le instinctele lor vulgare.

Şantajul, calomnia, hipnoza insinuării laşe, reclama trivială şi denaturarea adevărului i-ar fi fost imposibile. Cu un vast simţ al răspunderii morale personale, imediate faţă de sufletul şi de interesele superioare ale cititorilor săi, Mântuitorul n'ar fi putut «scandaliza» pe nimeni prin articolele şi reportagiile sale. Cameleonismul părerilor politice i-ar fi rămas strein şi insuportabil. Nu ar fi intrat pentru nimic în lume în solda vreunui om politic — pentru a sta în permanenţă, cu toată inteligenţa şi competenţa sa morală în slujba adevărului şi a binelui obştesc. — Ziarul său ar fi fost expresia unei intransigente conştiinţe morale şi un indreptar invariabil al vieţii sociale către idealizarea ei progresivă prin «duh şi adevăr».

Ar fi studiat actualitatea în valoarea ei eternă şi n'ar fi făcut de pildă apologia răsboiului agresiv de dragul deosebitelor subvenţii inavuabile oferite dintr'o parte sau alta.

Ziarul Său ar fi însemnat o campanie de culturalizare profundă a maselor şi o cruciadă eroică împotriva ereziilor lor intelectuale şi morale. In chipul acesta presa patronată şi inspirată de Isus Hristos n'ar fi fost un mijloc de intoxicare sufletească, ci un suveran mijloc de purificare morală. Ea ar fi fost o presă de profilaxie şi de teurapeutică sufletească înlăuntrul vieţii sociale, şi prin urmare o instituţie rezumativă a spiritualităţii speciei şi a experienţelor ei succesive.

In acest ziar exemplar nu şi-ar fi găsit loc atâtea turpitudini care îneacă paginile gazetelor moderne — nu s'ar fi destilat în atâtea subtilităţi viţiile cele mai uricioase şi nu s'ar fi văzut nici o caricatură obscenă. El ar fi reprezentat o lucrare militantă de vulgarizare a concepţiilor sănătoase şi a curentelor creatoare de ordine şi armonie socială.

Ziarul lui Hristos ar fi fost pacifist şi un amvon al dinamismului spiritual în înfăţişerile lui etice cele mai genuine: justiţie şi libertate. Ar fi sprijinit în campaniile electorale numai candidaturile personalităţilor de elită şi care şi-ar fi afirmat valoarea lor morală în experienţele vieţii.

Reporterii şi redactorii unui asemenea ziar — o adevărată antologie spirituală a omenirii — ar fi fost toţi misionarii unei vieţi ideale şi eroii unui crez superior.

Apologeţi ai virtuţilor constructive, ei înşişi le-ar fi demonstrat puterea şi frumuseţea prin propria lor viaţă individuală. In ideologia fundamentală a acestui ziar principiul autorităţii n'ar fi invalidat principiul cardinal al libertăţii — ambele colaborând la crearea acelei discipline morale atât de necesare vieţii omeneşti şi activităţilor ei infinite. O presă creştină — adică o presă de avântată inspiraţie etică — va fi cea mai bună presă informativă, politică şi chiar cea mai bună presă economică din lume, întrucât ea ar isbuti să întreţină în viaţa popoarelor o stare de incandescenţă spirituală

prin dezarmarea fatală a tuturor laşităţilor seculare din care trăeşte deocamdată o bună parte din presa parazitară, ineptă şi obtuză a zilelor noastre. Presa creştină ar fi un ferment care ar influenţa profund însaşi esenţa vieţii omeneşti făcând astfel imposibile atâtea superstiţii, atâtea ostilităţi şi atâtea fanatisme primejdioase. E un vis într'adevăr taumaturgic, vor răspunde în cor corifeii presei «aşa cum este»; dar e un vis pe care-l visează azi multe conştiinţe omeneşti, dornice să vadă coborând în viaţa neamurilor mai multă armonie şi mai multă însufleţire pentru superiorele lor idealuri şi pe care va trebui să-l realizăm fără întârziere.

Ziarul creştin! Iată auxiliarul cel mai de preţ al misionarismului evanghelic şi al idealismului cultural şi social în vremile noastre.

Dr. Gr. Cristescu.

Relaţiile bisericii româneşti ortodoxe din Ardeal cu Principatele române în veacul al XVIII-lea.

(Urmare.)

Mănăstirea Moiseiu a îndurat multe persecuţii în mijlocul unor duşmani de neam şi lege, cum se vede din scrisoarea egumenului Calistrat dela Putna adresată la 1759 către episcopii, vicarii, protopopii, preoţii şi boierii din Maramureş.[1] Spune că «numita mănăstire dela Moiseiu de vechi ctitori, care dintru început au zidit-o şi din toată râvna inimii lor au dat şi scrisoare la mâna egumenului şi soborului, ce era întru aceea vreme, să fie în veci a sfintei mănăstiri Putna; pe care au şi stăpânit o până acum înzadar, fiindcă dela o samă de vremi încoace din întâmplarea vremilor care se-află acolo aşişderea înştiinţăm, fiindcă sunt mănăstiri şi schituri în Moldova închinate printr'alte ţări, aşa şi pe aicea sunt închinate în Moldova şi sunt căutate de mai marii lor, dela cari se şi folosesc, aşa şi sfânta mănăstire Putna are mănăstiri, schituri sub stăpânirea ei, da şi în schituri cum şi acest schit dela Moiseiu şi datori suntem a cerceta cum

[1] Iorga, *Inscripţii ardelene*, I. p. 237 no. XI, şi Cziple, *Documente privitoare la episcopia din Maramureş* în *An. Ac. Rom.* secţ. ist. XXXVIII (1916) pp. 375–6 no. 117.

pentru altele aşa şi pentru acesta, — aci fiind cu ştire şi cu blagoslovenie». Mitropolitul Moldovei Iacob şi a soborului mănăstirii «la schit am ales pe Teofan egumen: adecă socotitor şi purtător de grije la acel schit din Moiseiu». Pofteşte pe toţi dregătorii bisericeşti şi laici ca pe «acest frate egumen şi alţi călugăraşi ce s'ar afla din porunca noastră acolo, să nu se supere de mine întru nimica; ce să aibă bună pace, linişte, odihnă să slujească atât în cele de afară trebuinţe cât şi la cele din lontru ale sfintei liturghii, urmând buna rânduială a bisericii Răsăritului, să nu fie de nime întru nimica smintit afară de dogmele Răsăritului». Şi acum urmează un pasagiu care dovedeşte marea noastră toleranţă religioasă în trecut faţă de toţi, — «pentrucă şi aici în ţara noastră a Moldovei sunt mănăstiri şi biserici şi au pace deşi din toată rânduiala şi dogmele Apusului, de nimene întru nimica schimbate sau strămutate atât de sfinţi arhierei cât şi tot cinul bisericesc, încă le dau toţi mare cinste şi laudă după cuviinţă şi dela făcători de milă boieri şi neguţători sunt căutaţi şi miluiţi, cărora câţi le dau milă şi îndurările lor».

Aşa grăia bunul părinte Calistrat către nişte recalcitranţi duşmani religioşi şi naţionali, cari n'au înţeles niciodată tradiţia religioasă a poporului nostru conformă cu sfânta Scriptură: Dragoste şi ajutor pentru toţi, chiar şi pentru duşmani.

3. Relaţiile bisericii ardelene cu Mitropolia din Bucureşti (1701—1716) şi cu episcopia Râmnicului între anii 1716-1739.

Cronica bisericii din Scheiul Braşovului ne spune: «După vreme ce s'au unit Atanasie cu popii Ardealului şi au rămas ţara Bârsei şi Făgăraşul numit, câţi au tribuit nu s'au mai preoţit la Atanasie, ce s'au preoţit tot în ţara muntenească, numai da şi lui Atanasie câte ceva cinste şi dăjdile, iar de alte au fost în pace»[1]. Cronicarul ungur contimporan Mihai Cserei observa: Iar Românii din ţara Bârsei, nu vrură să fie sub episcopul cel român, nici să se unească cu papistaşii, mare patron având pe Vodă din ţara românească, a cărui voie împăratul încă nu vrea să o calce. Drept aceea a trimis soli la Constantinopol, de au vestit, că ei vreau să rămână, cum au fost mai

[1] Ed. Stinghe, p. 44.

înainte, în religiunea grecească şi nu vreau mai mult să asculte de episcopul, carele acum s'a papistăşit».[1] Românii aceştia mărginaşi deci nu voiau să ştie nimic de unire, ei ţineau mai presus de toate la legăturile cu fraţii lor din Ţara Românească şi la legea lor strămoşească, pentru care «mai bucuroşi sântem a muri — zic ei într'o petiţie cătră Impăratul Carol al IV-lea[2] — decât să ne schimbăm din lege cât de puţin, căci şi în vremile Cruţilor şi s'au bătut cu turcii, mulţi oameni de ai noştri au dat ajutor Impăratului şi ţerii şi mulţi au perit la războiu, alţii sânt robi şi acum la Tătari, încă şi din feciorii preoţilor din Braşov şi rămânem şi de acum gata a asculta pre luminatul Impărat şi ai sluji cu dreptate, tocmai şi capul a ne pune numai lege să avem şi sufletele să nu ni se tulbure».

Nefiind în Ardeal un episcop român ortodox Românii din ţara Bârsei având în fruntea lor pe protopopul din Scheiul Braşovului, ei păstrează legături ierarhice cu Mitropolitul dela Bucureşti, la care se adresează pentru trebuinţele lor bisericeşti şi sufleteşti. Preoţii de aici mergeau la sfinţire la Bucureşti cu scrisorile necesare din partea protopopului şi a judelui din Braşov, iar Vlădica apoi aviza pe aceştia despre săvârşirea sfinţirei dând şi unele îndrumări. Aşa scrie la 21 Iulie 1701 Mitropolitul Teodosie cătră protopopul Vasile din Braşov:[3] «Ne scrii pentru o biserică de acolo dela Satulung cumcă au rămas fără de preot, că preotul care au fost la acea besereca, au mers la besereca Măriei Sale Vodă den Făgăraş şi at ales pe acest grămătic anume Petcu, care l-aţi trimis aici ca să-l hirotonim, să fie acolo la aceea beserecă... l-am făcut şi preot şi l-am ţinut câteva zile aici, de au slujit şi leturghie, de s-au mai deprins câte ceva, l-am fi şi mai ţinut, ca să înveţe rânduiala preoţiei desăvârşit, numai zicând, că besereca aceia stă închisă şi făr de slujbă şi cumcă să va învăţa rânduiala preoţiei şi acolo l-am slobozit de au venit. Deci viind acolo puneţi-l ca să înveţe toate rânduialele preoţiei cum se cuvine». Privitor la cartea judelui adusă «nu ştim dela dumnealui ne au fost au ba, căci ca ştim, ca dumnealui când ne scriia, să iscălia în carte ungureşte într'alt chip,

[1] Şincai, *Cronica*, ed. 1872 pp. 316—7.

[2] *Biserica ortodoxă*, XI pp. 1031—2 (Scrisoarea e scrisă cu litere latine).

[3] Stinghe, *Documente* etc., I pp. 13—4 no VII; Vezi antinuse dela Mitr. Teodosie în bisericile ardelene, unul la Râmeţi. Iorga, *Inscripţii ardelene*, I p. 298 no. IV.

nu ca acum rumâneşte». La urmă îl întăreşte în credinţă, «*nemic să nu vă temeţi de faptele şi lucrurile acelui diavol Atanasie*». Altă dată, în 18 Sept. 1706, îi scrie aceluiaş protopop, că «pe frate tău Oprea l-am hirotonisit şi diacon şi preot, şi l-am trimis, nefăcând aici nimic altă zăbavă», pentrucă «v-au rămas bisericile fără de preoţi». Dar «l-am pus subt groaznică afurisenie şi rupt mare blestem, ca să-şi păzească credinţa pravoslavnică neclătită, să întărească şi pe alţi creştini cu învăţătură... şi «veţi mai da şi voi învăţătură de cele ce veţi pricepe».[1]

Era datina ca totdeauna la schimbarea de Mitropoliţi cari se întitulau şi Erarhi ai Plaiurilor (= Ardealului) — aşa s'au întitulat Mitropoliţii Teodosie,[2] Antim,[3] Daniil,[4] — cel puţin un preot şi un gociman din Schei să se prezinte înainte şefului bisericii pentru blagoslovenie, etc. Braşovenii împedecaţi de ceva cauză nu s'au prezentat noului Mitropolit Daniil (în Febr. 1708), de aceea acesta le scrie în 2 Decemvrie 1708, cuvintele următoare: «De când s'au întâmplat preslăvire a răposatului kyr Teodosie mitropolitul, şi rămăind noi în locul sfinţiei sale, de multele valuri... ce ne împresoară, n'am avut vreme, ca să vă scriem odată şi să vă trimitem şi ceva învăţătură, după datoria ce avem, de vreme ce şi acea sfântă biserică se află supt purtarea noastră de grijă (mai vârtoş dela anul 1701, de când s'au făcut unie în ţara Ardealului şi vaţi legat şi cu zapis stăpânitorilor ţării aceşteia)». Le dă sfaturi să nu lenevească, «*să veniţi în toţi anii câte unul, sau câte doi după legătura ce aţi făcut ca să vă învăţăm cele ce se cuvin*», apoi să aleagă gociman «om de ispravă şi cu frica lui Dumnezeu», care să crească venitul bisericii, nu cum au făcut alţii de l-au scăzut. Să se facă bună gospodărie cu banii împrumutaţi şi dobânzile lor.[5] Şi fiindcă Braşovenii nici după această scrisoare nu s'au dus să-l cerceteze pe Mitropolitul Antim, le trimite, la 3 August 1709,[6] câteva rânduri de mustrare: «socotind cât de greu şi mare păcat este neascultarea», se apropie un an întreg «decând aşa pe dumnevoastră, precum şi pe preoţii bisericii de acii, ca pe nişte mădulari vă ştiam de trupul nostru lipite, cu scrisoarea

[1] *Ibid* I p. 38 Nr. XV.
[2] Bianu—Hodoş, *Bibliografia românească veche*, Buc. 1903, p. 448.
[3] *Ibid.*, p. 549.
[4] *Ibid.* II, p. 21.
[5] Stinghe, *o. c.* pp. 43-5 Nr. XVIII (nu din 1709).
[6] *Ibid.*, pp. 41—3 Nr. XVII.

smereniei noastre v'am fost cercetat, îndemnând pe unul măcar din preoţii de aici, ca să vie să se arate înaintea noastră, pentru luare de binecuvântare şi învăţătură, după datoria ce o aveţi faţă de scaunul Mitropoliei noastre încă dela 1701, din zilele lui kyr Teodosie. «Până acum de atâta vreme nu numai că pre nimeni dintr'acei preoţi de acii, aici vedem arătându-se, ce nici măcar răspunsul lor, şi vai de neascultare, că s'au înstreinat dela ocolul oilor noastre, nu ne învrednicim a lua, de care nu puţin ne mişcăm a gândii de dânşii, şi a propune cu deadinsul, pentru rumperea lor de către chivernisirea păstoriei noastre. Pentru aceasta... cerem într'adins dela dumneavoastră răspuns, pentru atâta tăcere şi nebăgarea lor de seamă, pricina ce-au fost şi ce iaste, care pohtim cum mai fără de zăbavă, să avem dela D-voastră ştire, să ştim cum va trebui a îndrepta şi ocârmuirea datoriei noastre cei duhovniceşti». Mare a fost însă bucuria arhipăstorului, când a primit pe popa Cârstea şi Dumitru Albaţ din Braşov, cum se vede din scrisoarea din 20 Oct. 1709,[1] «am înţeles acele pricini, ce v'au făcut de n'aţi venit nimeni din voi» până acum, «de această dată vă ertăm şi vă blagoslovim şi rugăm pe Dumnezeu să vă dea spor şi ajutor întru toate, atâta la cele sufleteşti, cât şi la cele trupeşti». «De acum înainte să cercetaţi mai adese pe maica voastră cea sufletească», adecă Mitropolia din Bucureşti.

Bunele raporturi între Braşovenii ortodoxi şi Vlădica Antim s'au menţinut, căci la 15 Februarie 1713 le răspunde: «Două scrisori ce ne-aţi trimis ne-au venit şi cele ce ne-aţi scris am înţeles», diaconul şi grameticul trimişi, i-a hirotonit pe unul preot, pe celalalt diacon. In ce priveşte neînţelegerile ce le au cu Atanasie le scrie aşa: «Iar pentru supărarea, ce aveţi de către vlădica de aici şi de către ceilalţi papistaşi, să mai fie îngăduială, că peste puţinele zile vă vom trimite altă scrisoare, întru care pe larg vă vom scrie pentru toate lucrurile, ce veţi face, ***şi vă vom trimite şi cartea acela, ce-am pus de a o face, cu care să vă puteţi apăra***».[2] Nu ştiu de ce carte vorbeşte aici

---

[1] Stinghe, *o. c.* I p. 47–9 Nr. XX (nu din 1710); In 1708 Martie e în Şcheiul Braşovului un episcop grec Dionisie de Heraclea, unde, persecutat de Atanasie unitul, trece în Ţara Românească. Dragomir, *Istoria desrobirii religioase a Românilor din Ardeal în sec. al XVIII-lea*, I, Sibiu, 1920 pp. 15–6 Nr. 6.

[2] *Ibid.*, p. 49—59 Nr. XXII; şi *Biserica ortodoxă*, XI 1888) p. 1034 Nr. II.

Vlădica şi dacă peste tot le-a tipărit-o, deşi mai aminteşte odată de ea în 17 Maiu acelaş, într'o scrisoare către preoţii din Şchei: «Pentru nişte cărţulii, ce ne pohtiţi să vă trimitem, pentru supărarea ce aveţi de papistaşi, n'am putut să le isprăvim, ci va mai fi îngăduială, până ce va trece praznicul Sfântului Constantin, şi după aceia vom sta cu tot denadinsul de vom isprăvi, şi vă vom trimite».[1] Tot aici mai spune că pe cei doi gramatici i-a hirotonit pe unul diacon şi altul preot, trimite prin ei sfântul mir, când vor mai avea lipsă de mir, sau alte trebi, numai «să avem ştire şi vă vom face după pohta voastră». Cunoaştem dintre cei sfinţiţi de Antim pe diaconii din Braşov, cari au fost apoi preoţi la biserica sf. Nicolae din Şchei şi anume: Ion fiul popii Petru Cărăuş sfinţit în 1713[2] şi Radu fiul popei Radu Tempea în 19 Febr. 1716.[3] Numele învăţatului şi evlaviosului Mitropolit Antim era cunoscut nu numai în Ardeal, ci şi în Maramurăş şi Bihor. In biserica maramurăşană din Borşa se păstrează un antimis dela Antim Mitropolitul Ţării Româneşti.[4] In Bihor când se prezentă, pe la 1710, vicarul catolic Mihai Kebel, ca să câştige pentru papistaşi pe Românii de aici, aceştia îi răspund, ca să aducă întâiu scrisori de recomandaţie dela Vlădica Antim din Ţara Românească, dacă acesta vrea, apoi şi ei se supun vlădicului papistaş şi vicarului său Kebel.[5]

Mulţi dintre boierii Ţării Româneşti, în urma darurilor şi binefacelor, erau ctitorii bisericii din Şcheiul Braşovului, şi în aceasta calitate aveau drept să se amestece în trebile interne ale bisericii, ca: alegeri, administraţie a averii, etc. Spătarul Mihai Cantacuzino, ca ctitor, trimite, în 9 Dec. 1708,[6] un om al său, ca să-l reprezinte la alegerea de năstovnic în locul răposatului Ghierghe Vătaful din Şchei. Doreşte să aleagă un om de care «să ne putem bucura». După alegerea «gocimanului», 7 Februarie 1709, le scrie astfel: «Până acum nici un răspuns n'am dat, pricina n'au fost, că doar noi n'am binevoit acel săbor», în care s'a ales gocimanul, nici că noi «am vrea

[1] Stinghe *o. c.*, pp. 50—51 Nr. XXII; şi *Biserica ortodoxă* XI (1888) p. 1033 Nr. I.

[2] Stinghe, *Istoria bisericii* p. 44.

[3] *Ibid.*, p. 45.

[4] Bârlea, *o. c.*, p. 34 Nr. 132.

[5] Firu, *Biserica ort. rom. din Bihor (1700—1750)*, Carans., 1913 p. 47.

[6] Stinghe, *Documente etc.*, I pp. 46—7 Nr. XIX (nu din 1709).

să stăm împotriva acei alegeri şi hotărâri a motivelor voastre», fără am tot aşteptat, după cum mi-aţi scris, pe noul gociman, care va veni aici «aducând şi catastişele sfintei biserici să le vedem», de aceia nu le-a răspuns până acum... «Iar pentru odăjdiile sfintei biserici, ce aţi trimis ca să se ridice de aici şi să aducă acolo, adevărat că vreme ar hi acum după atâtea nevoi şi tulburări de mulţi ani să-şi câştige sfânta casă podoabele sale şi să se bucure pravloslavnicii de ele, dar crede că acum nu e timpul potrivit şi ar fi bine să se amâie aducerea lor până la Paşti.[1]

Avem o frumoasă scrisoare, din 29 August 1720, a noului Mitropolit Daniil din Ţara Românească către preoţi, gocimani, şi juraţii bisericii din Scheiu Braşovului, în care grăieşte aşa:[2] Scrisoarea ce ni-aţi trimis-o prin cucernicul preot Radul, ne-au venit şi *cu multă bucurie şi dragoste părintească o am primit*, ne-a informat despre sănătatea şi buna voastră stare şi foarte ne-a părut bine». Fiind bolnav n'a putut se prezinte în persoană scrisorile lor Domnului Nicolae Alexandru Mavrocordat şi n'a putut «nici să grăim Măriei Sale cu cuvântul», dar a intervenit prin prietini şi «*vi s'au isprăvit trebile, precum veţi vedea şi răspunsul dela Măria Sa Vodă*». Luând scaunul de Mitropolit, în locul răposatului Mitrofan, «nu să pare să vă fiu mai cercetat cu o scrisoare, dar pentru căci vă ştim, că sânteţi şi în dragostea voastră oi cuvântătoare ai turmei lui Hristos şi supt a smereniei noastre purtare de grijă, nici acum nu lipsim a nu vă mângăia cu cuvântul de învăţătură, văzându-vă că sânteţi în mijlocul celor de alte neamuri, cari cu răsvrătire sânt împotrivă şi vouă şi credinţii». Să păstreze credinţa cea dreaptă şi faptele bune. Ştiind situţia lor grea, supuşi zilnic la ademeniri şi silă a credinţii, adaugă aceste cuvinte cu grijă părintească: «Cunosc că aci să află mulţi lupi a multor eresuri şi dăjghinări, îmbrăcaţi cu piei de oaie şi pentru aceasta mă tem, ca nu cumva prin nepriceperea minţii voastre şi prin neînvăţătura răspunsului sfintei scripturi, să vă arătaţi luptători neputincioşi şi străini ostaşi ai lui Hristos... iar voi iubiţii mei fii vedeţi să nu vă înşelaţi, ca fiii periciuni nici să vă asămănaţi lor, nici să umblaţi pe căile lor, că sunt aducătoare de rău şi surpăcioase în prăpăstiile iadului, ci umblaţi pe calea Domnului, care duce la

[1] *Ibid.*, pp. 39—41 Nr. XVI.
[2] *Ibid.* pp. 57—60 Nr. XXVI (nu din 1721).

viaţa cea de veci». Grijiţi de «cei mai proşti, cari zăbovesc pe la băuturi beţive şi dintr'aceia iubesc adunări şi întrebări de multe voroave şi de învăţătura sunt reci şi deşărţi», ca să nu ne amăgească şi să se dejghine de sfânta biserică a Răsăritului».

Altă dată la 1 Sept. 1721 Daniil scrie preotului Radu din Schei în chestia unei tipografii dusă la Făgăraş şi pentru nişte cărţi bisericeşti cerute[1]: Popa Sava tipograful ne-a arătat o scrisoare dela Miolitva ta, întru care-i scrii, pentru meşteşugul tipografiei, care este la popa Ivan dela Făgăraş[2], pus de Dionisie acolo, cumcă ai silit în tot chipul cu multe făgăduinţe şi prin preţuiţi l-au făgăduit cumcă-l vor da». Radu ceruse 12 molitvelnice şi 2 ohtoice;» molitvelnice sânt, ohtoice nu să află nici măcar unul, ci aşa am socotit de vreme ce ohtoice nu să află, am trimis 14 molitvelnice, de care s'au tipărit acuma, la molitva ta». Preţul unui moletvenic să fie cel puţin 3 taleri; dar «să le dai la aceia, cu care vei fi vorbit (în 83 taleri) şi să iei acel meşteşug aşa pecetluit de Dionisie (eclesiarhul, episcopului Damaschin de Râmnic) şi prin multă osteneală, care ai luat până acum, să ni-l şi trimiţi... Popii lui Ivan dela Făgăraş, încă i-am scris, ci aşa socotim, că va sili şi el, iar pentru episcopul Damaschin, ce au zis să nu se dea acele, că are datorie la Dionisie, cât pentru aciasta de va avea zapis, să-l trimită aice, să apuce pe cei ce stăpânesc ale lui Dionisie şi ale lui Antim şi să-i plătească, că tipografia n'a fost nici a lui Antim, nici a lui Dionisie, ci a fost a Domnului şi a ţării şi a mitropoliei, ci pentru toate acestea pune nevoinţă să le scoţi şi să ni le trimiţi». Era vorba aici de o tipografie pe care Antim o pusese zălog la un negustor din Făgăraş, nu ştim dacă a putut-o scoate Damaschin sau Mitropolitul Daniil, care stăruie aşa de mult pentru ea.

Daniil a făcut Diacon pe Gheorghe fiul protopopului Florea din Scheiu la 11 Februarie 1722[3]. Când Jipa, popă în Schei, fiu al protopopului Vasilie Grid, a trecut la uniţi, numindu-l protopop peste ţara Bârsei, vedem că Mitropolitul Daniil, în 25 Octomvrie 1723,[4]» au trimis grea şi groaznică afurisenie Jepei şi

[1] Stinghe, *Documente.* I pp. 64—6 Nr. XXVIII (nu din 1721).

[2] Prin «osteneala» acestui popă Ivan se tipăreşte la Râmnic în 1733 o Liturghie. Bianu-Hodoş *Bibliografia românească,* II p. 48.

[3] Stinghe *Istoria beserecei,* p. 56.

[4] *Ibid,* p. 71.

casei lui, şi altor creştini, cari vor întra în casa lui, sau vor şedea să mânânce, sau să bea cu el, care poruncă înţelegându-o noi, cu toţii ne-am ferit de el şi de casa lui şi am păzit porunca arhiereului nostru» — zic Braşovenii. Şase ani a stat popa unit Jipa sub groaznicul blăstăm al Mitropolitului dela Bucureşti în dispreţul general, îndurând toate mizeriile, tânguindu-se şi la guvern (1 Iunie 1726), că dacă nu-l va apăra, «eu cu biata femeia mea şi cu copiii mei voi ajunge la un năcaz, care va fi şi este mai rău decât moartea»[1]. Văzând că vieţuirea lui e imposibilă în acest centru de dârji ortodocşi, şi având grele mustrări de conştiinţă, se hotăreşte să se întoarcă la legea strămoşească. Cronica din Schei ne spune,[2] că la 1728 Martie 10 Jipa «dusu-s'au la fraţi şi foarte plângând şi zicând că lui încă îi pare rău de ce au făcut, ce numai el se va întoarce la pravoslavie şi va merge la vlădica şi va pleca capul doară îl va ierta. Intr'acest an April 2 s'au dus în ţara muntenească, şi n'au mers la Bucureşti, ci au şezut la Deal la Cernăteşti şi au pus pe nişte negustori să-i vorbească vlădicei pentru el, şi tot aşa au şezut acolo la Deal până la Maiu 4, deci necutezând să dea faţă cu vlădica au fugit şi de acolo peste Olt la Craiova. Iar au venit aici la Braşov Iulie 6 şi la Iulie 8 iară au ieşit de aici şi au mers la Câmpulnng. După aceia cercând vremea prin prietini au întrat la părintele mitropolitul şi destule certări dându-i, l-au dat pe seama unui duhovnic ales, şi spuind el ce va fi spus, l-au ertat». Daniil cu data de 1 Sept. 1728 îi dă o «carte de credinţă lui Jipa, care la doi dejghinaţi arhierei din Ardeal s'au supus şi din învăţăturile beserecei răsăritului s'au depărtat şi l-am lepădat dela besereca ca pe madular netrebnic şi toată casa lui. Apoi el cunoscându-şi greşala, «au căzut cu multă rugăminte înaintea noastră», un duhovnic l-a examinat conştienţios şi-a mărturisit toată învăţătura drept a bisericii Răsăritului, «blăstămând cu gura lui toate eresurile apusului», primind şi canon, l-a iertat şi Braşovenii şi alţi creştini să-l privească ca pe un fiu adevărat al bisericii noastre acum.[3]

(Va urma.)

Ştefan Meteş,
membru coresp. al „Academiei Române"

---

[1] *Ibid.*, p. 72–4.
[2] *Ibid.*, p. 76.
[3] *Ibid.*, pp. 76–78.

Sinceritatea profesională a preotului.[1]

Mă întorc mai ales către aceia, cari — peste câteva zile — vor părăsi pentru totdeauna băncile acestei vetre de lumină creştinească, către aceia cari cei dintâi au avut norocul şi sarcina să boteze prin strădania lor noul regulament al academiei noastre.

Voi, iubiţii mei, veţi pleca în curând şi primind darul preoţiei vă veţi aşeza în mijlocul poporului pe care sânteţi chemaţi să-l încreştinaţi tot mai mult, să-l conduceţi la adevărata lumină a cunoştinţei, să-l mântuiţi. Veţi pleca în curând să sporiţi rândurile secerătorilor, căci holda este bogată, şi secerătorii puţini. Veţi pleca să împărtăşiţi catehumenilor fără de număr hrana duhovnicească adunată în timpul celor patru ani de muncă.

Lecţiile de peste an prind nu prind... dar aş dori ca'n clipa aceasta solemnă să vă ştiu aţinţită toată atenţiunea asupra smeritelor mele poveţe, cari dacă nu izvorăsc din experienţa unei vieţi îndelungate, sânt desprinse din îndelungată meditaţie asupra vieţii eroilor mari ai umanităţii, dintr'o tot atât de temeinică ispitire a scripturilor sfinte şi dintr'o grijnică examinare a postulatelor vremii noastre. Aş dori ca aceste îndemnuri să se sape adânc în inimile voastre alcătuind o lozincă pentru viaţa nouă în care întraţi.

Vă veţi pogorî în lume. In lumea care dacă nu-i aşa de rea cum a găsit-o Mântuitorul, nu-i încă nici aşa de bună cum a vrut-o. Veţi găsi şi tovarăşi de muncă între cei ce vă vor fi încredinţaţi spre păstorire, dar veţi întâlni şi vrăşmaşi ce se vor pune de-a curmezişul strădaniilor voastre. Cei dintâi să vă entuziasmeze, cei din urmă să nu vă potolească stăruinţa.

Lumea înaintează aşa de greu pe drumul desăvârşirii morale, încât îţi face uneori impresia că stă pe loc, rămânând mai mult sau mai puţin egală sieşi. De aceea să nu vă prindă mirarea când contactul direct cu

[1] Din cuvântarea rostită cu prilejul solemnităţii încheierii anului şcolar 1924/1925 la Academia Teologică Andreiană.

această lume vă va da prilej să reeditaţi cuvintele Mântuitorului dela ev. Matei (11, 16—19). «Neamul acesta asemenea este copiilor ce şed în târg şi strigă către tovarăşii lor: fluerat-am vouă şi n'aţi jucat, de jale am cântat vouă şi nu aţi plâns; Că a venit Ioan nici mâncând nici bând şi ei zic: drac are; a venit Fiul Omului mâncând şi bând şi zic: iată om mâncător şi băutor de vin, prietin vameşilor şi păcătoşilor».

Cuvintele citate străbat cu o putere magică zidul despărţitor de 19 veacuri şi ajunge la urechile noastre păstrându-şi actualitatea lor integrală. Căci lumea nu s'a schimbat mult în privinţa aceasta. Capriciile ei s'au «subţiat» numai, n'au dispărut. Preotul în deosebi le întâmpină la tot pasul. Cobori în mijlocul poporului cu înfăţişarea austeră şi asprimea unei vieţi de pustnic, va zice lumea: iată-l pe Simion Stâlpnicul reîncarnat, deci: «drac are»! Te apropii de el cu seninătatea evanghelică ce vrea să înceapă zidirea împărăţiei lui Dumnezeu încă în lumea aceasta prin succesiva spiritualizare şi desăvârşire a vieţii — ţi se va spune: iată un preot prietin veacului acestuia, deci: «şi-a greşit cariera»...

Să nu vă lăsaţi prinşi în mreaja desnădejdii din pricina acestor poticniri, ci să vă inspiraţi din stăruinţa eroică a Mântuitorului nostru Isus Hristos şi din a marelui apostol Pavel, al cărui entuziasm misionar n'au fost în stare să-l frângă «nici neputinţele, nici nevoile, nici goanele, nici strâmtorarea, nici defăimările, nici bătaia, nici foametea, nici setea, nici frigul, nici golătatea — nici moartea!»

Intr'o epocă de pronunţată eclipsă a simţului dădatoriei preotul e chemat în primul rând să fâlfâie eroic flamura sincerităţii profesionale. In ce consistă această sinceritate sau fidelitate faţă de datorinţa noastră de preoţi? Teza o găsim minunat formulată într'o conferinţă a teologului-misionar francez W. Monod, ţinută la Marseille în congresul din anul trecut al creştinismului social.

Monod încadrează pe preot în următoarea definiţie: «un ucenic al lui Hristos, credincios unei chemări *venite de sus* şi slujitor consacrat de biserică, al

împărăţiei lui Dumnezeu». Din această definiţie desprinde el întreitul aspect al preoţiei. In lumina acestei definiţii preotul, 1. «este un om pentru care *experienţa creştină* constitue realitatea fundamentală în domeniul religios... 2. este un om, a cărui activitate este, normal, o activitate *bisericească*, desfăşurată în cadrul parohiei; 3. este un om pentru care însăşi biserica este subordonată *împărăţiei lui Dumnezeu*». De aici urmează că fidelitatea profesională a preotului trebue să se vădiască în împlinirea datorinţei faţă de Dumnezeu, faţă de parohie şi faţă de împărăţia lui Dumnezeu.

«Ca om al lui Dumnezeu: *preotul se 'nchină.*

Ca om al fraţilor săi: *preotul iubeşte*,

Ca misionar al împărăţiei lui Dumnezeu: *preotul luptă!*»

Căci meditaţia profundă şi rugăciunea cucernică e cea mai spontană manifestare a atârnării noastre de ziditorul cerului şi al pământului; ea ne verifică încrederea şi dragostea faţă de Părintele nostru al tuturora. Ea ne mângăe şi ne întăreşte sufletul în vâltoarea veacului acestuia şi ea ne creiază atmosfera prielnică revelaţiilor mari, care «când nu se opresc pe muntele Sinai, se aşează bucuros pe piscul Taborului».

Ca om al fraţilor săi: *preotul iubeşte.* Iubeşte cu dragostea care «îndelung rabdă, se milostiveşte, nu pismueşte, nu se trufeşte, nu se poartă cu necuviinţă, nu caută ale sale, nu se întărâtă, nu gândeşte răul, nu se bucură de nedreptate, ci se bucură de adevăr; cu dragostea care toate le sufere, toate le crede, toate le nădăjdueşte, toate le rabdă, cu dragostea care nici odată nu cade!»

Ea este cel mai autentic verificator al fidelităţii preoţeşti, pentrucă e cea mai sigură armă pentru cucerirea lumii — lui Hristos, care a zis: «întru aceasta vă veţi vădi că ucenici ai mei sânteţi, de veţi avea dragoste între voi».

Ca misionar al împărăţiei lui Dumnezeu; *preotul luptă*; luptă cu eroismul «unui bun ostaş al lui Hristos» — cu eroism paulin. Eroismul nu înseamnă violenţă. Violenţa e numai celalalt nume al laşităţii. Aceasta

scontează totdeauna jertfirea altora, eroismul își îmbie jertfa, ori cel puțin nu și-o precupețește.

Iubiții mei, — am fost, poate, prea intelectualist, prea teoretic în sfaturile mele. Vreți pilde vii? Deschideți cartea sfântă a Legii celei nouă și recetiți viața lui Isus și a lui Pavel. Din ea se va desprinde, în toată măreția ei, porunca dată de marele apostol ucenicului său Timotei și vouă tuturora: *Slujba ta fă-o deplin!*

N. Colan.

Vicontele Alban.

In temniță.[1]

IV.

Mama ucigașe.

Intr'o celulă singuratică a închisorii, în care am întrat după aceia singuri — eu și episcopul — se află o femeie tânără condamnată de curând la închisoare lungă: pentru o crimă grozavă nenorocita ridicase viața copilului său nou născut.

La vederea veneratului episcop, nefericita femeie i s'a aruncat la picioare, vărsând un potop de lacrimi. Rușinea, remușcările și durerea de mamă, se răsfrângeau deodată pe fața acestei femei, căreia nenorocirea încă nu-i răpise toată frumusețea.

— *Episcopul:* N'am venit fica mea, să-ți măresc prin reproșuri, pedeapsa pe care ți-a dat-o justiția. Voesc numai să te rog să-ți scapi sufletul și să ai milă de tine însăți.

— *Mama:* Vai, Prea Sfinte, mai poate fi milă pentru aceea, care n'a avut milă de propriul ei copil? Nu este ea condamnată pentru veșnicie? Imaginea copilului meu strangulat de aceste mâini, încă stă înainte ca un chin veșnic? Dumnezeu e bun, știu; dar greșala mea e grozavă, nu mai pot fi scăpată. Cum să șterg această crimă aci în închisoare, unde fără îndoială îmi voiu sfârși zilele? Oh, Stăpâne, ași dori să mor; și aș fi fost chiar

[1] Vezi Nr. 1 și 2 din anul 1925.

moartă, dacă nu-mi era teamă, că întru într'o veşnicie de remuşcări şi chinuri. Dumnezeul meu! pentru ce m'am născut! Pentru ce ai îngăduit disperarea, ce m'a adus aci! Fie-ţi milă, Doamne, fie-ţi milă de mine!...

— *Episcopul:* Sărmană femeie! vai, eşti o criminală şi o nenorocită. Crima ta este înspăimântătoare. Dar îndurarea lui Dumnezeu este fără margini. Nu ştii, că El poate ierta totul, după o căinţă sinceră şi o suferinţă curagioasă.

— *Mama:* Cum Stăpâne, crezi că pot eu să nu fiu condamnată de judecătorul nostru!? Cum, Dumnezeu ar putea să mă ierte!? Şi sărmanul meu copilaş!... aş putea să sper că-l voi regăsi în cer!?

— *Episcopul:* — Fica mea, ştiai că botezul e necesar pentru a întra în împărăţia lui Dumnezeu şi a te bucura de vederea Sa?

— *Mama:* Da ştiu; şi am botezat pe copilul meu, înainte ca disperarea să se ageţe de sufletul meu. Da, l-am afundat de 3 ori în apă şi am zis: «Se botează în numele Tatălui, al Fiului şi al Sf. Duh! Dar vai, a putut prin mâna mea criminală să se coboare mântuirea acestei sărmane creaturi?

— *Episcopul:* Oh, fica mea, dar cum ai putut să-i ridici viaţa, după ce te-ai gândit să-ţi faci copilul creştin?

— *Mama:* Teama de imfamie m'a făcut mamă denaturată. Am fost crescută de părinţi pioşi şi care n'ar fi putut să mai trăiască după necinstirea mea; căci am fost sedusă de un tânăr a cărui soţie speram să ajung. Nădăjduiam că voi putea ascunde înaintea tuturor urmările slăbiciunei mele. Am reuşit până în ultimul moment. Seducătorul meu mi-a promis, că el însuşi va încredinţa copilul unui azil depărtat, unde se cresc asemenea nenorocite victime ale ruşinei. L-am aşteptat multe ceasuri într'o casă izolată, afară din oraş. El însă n'a venit. Am botezat copilul şi voiam să-l duc eu însămi. Noaptea era pe sfârşite. Am zărit însă pe drum oamenii din oraş şi am luat-o la fugă pe câmp. Disperarea m'a cuprins şi groaza imfamiei mele m'a făcut nebună. Pentru a-l ascunde, l-am aruncat în apa unui lac;

vecin. Indată însă spăimântată de fapta mea şi revenindu-mi simţul de mamă l-am scos şi l-am încălzit la sânul meu. Vai! copilul nu mai dădea nici un semn de viaţă.... Am fost găsită apoi în nesimţire lângă el şi am fost smulsă din ghiarele morţei, care răpise pe sărmanul meu copilaş. Am mărturisit apoi totul. Vai, Stăpâne, nu m'aş teme de moarte: dar de condamnarea veşnică!? Să am totdeauna pe inimă chinul grozav, ce mă cuprinde acum!? Nu, nu; această ideie e înspăimântătoare nu pot să o rabd. Indurare Doamne, îndurare, îndurare....

Sfârşind aceste cuvinte, nenorocita s'a aruncat din nou la picioarele episcopului şi se frământa în convulsiunile unei disperări groaznice.

Bunul părinte însă a ridicat-o plângând şi nici eu nu-mi puteam ţine lacrămile, la vederea unor dureri atât de sfâşietoare.

Fica mea, zise atunci episcopul. Numai Dumnezeu ar putea să-ţi spună aceste cuvinte: «Credinţa şi căinţa ta te-a mântuit», dar reprezentantul său poate să te îndemne numai să speri... Precum vezi, oamenii te-au părăsit. Aruncă-te cu totul în braţele Dumnezeului îndurărei şi al milei. Iubeşte-l de aci înainte; urmează învăţăturile Sale divine şi ţi se va ierta mult, pentrucă vei fi iubit mult şi ispăşit îndeajuns. In captivitatea ta, fii exemplul persoanelor de acelaş sex. Timpul lucrului să fie sfinţit prin rugăciune. Să ai pururi înaintea ochilor fărădelegea ta şi să o condamni. Dar speră în acelaş timp că această groază de crimă făptuită, va fi deajuns pentru dreptatea lui Dumnezeu, pentru ca totul să fie iertat într'o viaţă mai bună!

— *Mama:* Dar copilul meu, Stăpâne, copilul meu?

— *Episcopul* — Copilul D-tale, fica mea, dacă a primit într'adevăr botezul, este un înger în ceruri şi sufletul său se bucură de o fericire, pe care nimic n'o poate turbura, şi care din contră se va mări prin scăparea mamei sale. Şi chiar dacă el a fi murit nebotezat, plin de păcatul original, tot nu ar suferi; căci Dumnezeu ar fi avut milă de nevinovăţia sa. Dar biserica crede

că el nu s'ar fi bucurat, în acest caz de bunurile, pe care Dumnezeu le-a rezervat pentru oamenii renăscuţi prin botezul creştin.

Fica mea, în casa Tatălui nostru ceresc sunt multe lăcaşuri. Să nu încercăm însă să pătrundem în tainele, pe care Domnul a voit să ni le ascundă. Ne ajunge numai să ştim că mila şi bunătatea Sa sunt fără de margini, ca şi dreptatea sa. Mergi, fica mea, mergi în pace; şi nu întârzia să duci din când în când la picioarele slujitorilor Domnului căinţa ta şi mărturisirea sinceră a greşalei tale; căci ei au primit puterea de-a lega şi deslega păcatele!»

Ne-am depărtat apoi de această femeie, care părea mai liniştită şi mai resemnată. Episcopul a recomandat-o în mod deosebit venerabilului preot al închisoarei.

Trad. de **Pr. Ioan N. Ionescu**, Bucureşti.

O judecată dreaptă la 1819.

In arhiva oraşului Sebeşul-săsesc s'au aflat două documente dela anii 1814 şi 1819 cari mărturisesc despre o interesantă sentinţă a guvernului din Cluj în cauza unui diferend acut între preotul ortodox Isaia Călbează din Ferihaz şi comitele Ioannes Haller de Hallerkő. S'a întâmplat anume că acest comite sas, a acuzat pe preotul Călbează în chestiunea urâtă a «violentae copulationis pistoris (morar) sui Ioan Csűlei», că preotul ar fi săvârşit acest delict. Preotul a apelat la episcopul Vasile Moga, cerându-i protecţiunea şi intervenţia, pentruca să i se rehabiliteze onoarea pătată şi să i se deschidă calea de a candida la altă parohie, deoarece este espus unor şicanări continue din partea comitelui Haller. Episcopul Moga arată cazul guvernului din Cluj prin raportul său din 14 Oct. 1814 şi cere rehabilitarea preotului şi darea în judecată a comitelui Haller. Guvernul, care probabil cunoştea prea bine păcatele comitelui sas decretează prin ordinul Nr. 10974 din 17 Nov. 1814: Preotul Isaia Călbează se absoalvă de sub toate acuzele cari i s'au adus, se declară nevinovat, iar pe acuzatorul comite Ioan Haller îl predă pe mâna procurorului. Totodată porunceşte episcopului ca această hotărâre să se publice în

toate bisericile supuse jurisdicţiei sale episcopale. Episcopul satisface acestui ordin prin circulara Nr. 898 din 2 Dec. 1814.

Procurorul ridică în 1817 acuză contra comitelui Ioan Haller la Tabla regească luând ca acuzator (ingerentem) pe preotul Călbează. Se dovedeşte că Haller a călcat dispoziţiile în vigoare ale dreptului matrimonial şi a manifestat faţă de preotul Călbează permanent o atitudine violentă (vetita violentia usus sit). Cu toate acestea Tabla regească se vede că i-a adus în 1819 o sentinţă favorabilă, căci chestiunea este apelată la Guvern şi acesta nimiceşte sentinţa Tablei prin decretul din 25 Iunie 1819 şi enunţă: după ce actele de violenţă şi faptele ilegale ale comitelui Haller sunt dovedite, acesta are să fie pedepsit cu îndoită pedeapsă. Sentinţa se comunică şi episcopului Vasile Moga.

E un caz unic în felul său, când un biet preot român dela sate, preot al religiei tolerate, stă faţă în faţă la judecată cu domnul de pământ care poartă şi slujba de comite săsesc, iar judecata dă dreptate preotului rehabilitându-l pe deplin şi pedepsind pe puternicul domn de moşii. Păcat că cele şease anexe ale actelor s'au perdut, căci ele ar putea lumina pe deplin cursul acestui proces care a durat cinci ani, precum şi persoana comitelui Haller, care de sigur a avut multe fărădelegi la dosar, căci altfel guvernul dela Cluj nu s'ar fi îndurat să-l desavueze faţă de un simplu preot român de pe moşiile lui.

I.

Apographimur Gratiosi Decreti Gublis die 17 Noembris Nro Gubli 10974—1814 ad sedem Eppalem Trannsylvanicam N. U. dimissi, ac sub 2 Dec. Nro Eppali 898 a. c. 1814 cunctis per Tranniam Diunitis in Templis praescripto tenus publicari.

Reverendissime Domine Episcope, Nobis observande!

Erga Relationem R. D. Vestrae, intuitu Parochi Esaiae Kelbiaze Sacerdotis N. U. in pago Feiéregyháza functi ddo 14-ae Octobris a. c. horsum submissam, rescribitur: Quod R. Gubernium, perspecta inocentia mentionati Parochi, eundem ab imputationibus absolverit, querulantemque comitem Ioannem Haller fiscali Actioni subiecerit, ac ut idem Sacerdos coram Populo, ac Universis Ecclesiis Disunitis honorem, existimationemque suam recuperare possit, simulque eidem via ad obtinendam

aliquam aliam Parochialem Stationem aperiatur, id determinaverit, ut in sigulis Ecclesiis Jurisdictioni R. D. Vestrae subiectis, inocentia eius, absolutioque ab omnibus imputationibus publicetur, ac id etiam, quod contra denunciantem fiscalis Actio ordinata sit, notificetur; penes quorum intimationem acta praecitata Relationi advoluta, R. D. Vestrae hisce remittuntur. In reliqua manentes Reverendissimae Dominationis Vestrae.

E Regio Magni Tranniae Ppatus Gubernio Claudiopoli die Noembris 1814

ad officia paratissimi
G. C. Banffy
Antonius Mikó secr.

II.

Episcopo non Unitorum Basilio Moga

Ad Nr Gublem Judlem 1814 anni 1817

In causa Fisci Regii ut Actoris, contra Comitem Joannem Haller de Hallerkő, ut inctum, ratione violentae copulationis pistoris sui Ioan Csülei nuncupati, suscitata, via Appellationis ad Supperrevisionem Regii Gubernii deducta:

Deliberatum: Siquidem Incattus subversanti hoc facto duppliciter errasset, utpote primo: Praevigentes in Matrimoniali negotio Altissimas Ordinationes laedendo, secundo vero, quod in Ingerentem Parochum vetita violentia usus sit, hinc Deliberatum Tablae Regiae Judiciariae, praesenti in causa die 15 Martii a. c. latum, eo alterari, ut Ingessione Ingerentis, respectu praefatae violentiae, stabilita, Idem Incattus propter antelata duplicia sua facta illegalia duplici poena articulari plectatur. E Regio Magni Tranniae Ppatus Gubernio Claudiopoli die 25 Iunii 1819

G. C. Banffy *Stephanus Gebell* secr.

Dr. Seb. Stanca.

Evanghelia vrea, după cum s'a exprimat cineva cu dreptate, — să transforme socialismul, care se întemeiază pe lupta dintre interese contrare, într'un socialism, care să se sprijine pe conştiinţa unei comunităţi sufleteşti.

In acest înţeles, misiunea socială a Evangheliei niciodată nu va putea fi întrecută. *Harnack.*

Indemn la umilinţă.[1]

Iubiţi Creştini şi Fraţi!

«Marea vieţii o văd înălţându-se de viforul ispitelor» şi cum nu zăresc decât pe câţiva îndreptându-se «spre limanul cel lin, care să scape viaţa noastră din stricăciune»[2] încep a mă îngrijora de soartea celor ce plutesc pe valurile vieţii. Şi îngrijorarea face să mă întreb: care să fie cauza furtunii de ură şi care e mijlocul de a ne mântui de primejdia ce ameninţă biata noastră omenire. Cauza nu e greu de aflat — şi cu ajutorul Domnului şi al Evangheliei Sale deoparte şi cu voinţa noastră de alta, cred că e uşor de găsit şi mijlocul de a ajunge la linişte pe marea vieţii. Cauza tuturor relelor — cine n'o vede? — e trufia noastră cu multele-i feluri de ispite, şi atunci mijlocul de a o înlătura nu poate fi decât smerenia creştină cu binefăcătoarele ei roade.

Cred dar că e spre binele tuturor să vă cer binevoitoarea răbdare de a mă asculta vorbindu-vă despre smerenia creştină ca mijloc de fericire pentru fiecare om în parte şi pentru toţi laolaltă, dorind ca vorbele mele să vă slujească de îndemn la câştigarea şi săvârşirea ei.

Iubiţi Creştini şi Fraţi!

A vorbi despre smerenie nu îmi pare tocmai lucru uşor, pe deoparte pentrucă smerenia greu se poate arăta prin vorbe — ea cere să fie arătată prin fapte, şi pe de alta pentrucă noi trăim într'o vreme de apăsătoare trufie, când smerenia e socotită ca semnul celor fără de minte; şi atunci o cuvântare despre această virtute poate suna în pustiu. Dar de n'ar fi nemulţumiri, murmure, revolte sufleteşti şi dacă vina lor n'ar fi tocmai trufia noastră, vină pe care nimeni nu vrea să şi-o recunoască, smerenia ar fi întrupată în fiecare om, şi cine ar mai socoti necesar să se gândiască şi la această virtute.

[1] Predică rostită în dumineca 2 din păresimi (15/III) 1925 în Catedrala din Sibiu.

[2] Peasna 6 din canonul înmormântării.

De ani de zile ni se tot spune, că e pace în lume şi când colo zi de zi ceteşti de conferinţe mondiale pentru asigurarea păcii, de sfaturi peste sfaturi, de planuri peste planuri şi pe deasupra de lume turburată. E adevărat că avem pace pe hârtie dar nu unde ar trebui să fie: în inimi. Şi nu este în inimi pentrucă acolo am lăsat să-şi pue cuibul trufia, mama tuturor relelor, şi trufia nu ne lasă să preţuim pe semenul nostru şi nu ne lasă să privim cum în cuibul ei se svârcolesc ca şerpii veninoşi nu calităţi ci mulţime de răutăţi. Trebue golită inima de şerpi şi alungată trufia şi atunci pacea se va coborî în locul lor şi va avea viaţă! De nu se vor schimba inimile oamenilor chiar de s'ar întoarce lumea pe dos n'o să vedem binele! Binele şi pacea vine din şi prin inima celor smeriţi, nu prin a celor trufaşi ca cei de azi. N'avem decât să punem faţă în faţă pe cel trufaş cu cel smerit, ca să vedeţi, că e aşa.

Cine nu ştie, că trufaşul se socoteşte pe sine cel mai mare?! — smeritul pe Dumnezeu; trufaşul nu cunoaşte decât de silă lege afară de sine, smeritul gândeşte la legea Domnului ziua şi noaptea; trufaşul nu se vede nici când pe sine, ci numai pe altul când face rău iar niciodată când face bine, pe când cel smerit se socoteşte mai mic şi mai neînsemnat decât toţi ceilalţi, şi când cineva e rău se întristează, şi se bucură ca un copil când cineva face ori dă de bine; trufaşul totdeauna jigneşte şi umileşte, nedreptăţeşte, smeritul mângăie, îmbărbătează, înalţă; trufaşul cu un pumn de ştiinţă, cu o haină după ultima modă şi cu un număr de acţii socoteşte tot restul lumii vrednic de dispreţuit pentru «prostia ei», pe când smeritul având ştiinţa lumii cunoaşte că nu ştie decât puţin, şi că toată ştiinţa şi înţelepciunea e dela Dumnezeu, şi că nici un om n'o poate avea pe toată şi de aceea nu poate dispreţui decât pe cel trufaş; trufaşul, chiar şi când are ocupaţia cea mai umilă aşteaptă ca toată lumea să i se închine şi să-i slujiască, pe când smeritul, având rangul şi slujba cea mai aleasă înţelege că trebue să sară tuturor în ajutor, tuturora să le slujiască; trufaşul nu poate suferi

sfatul şi părerea altora, — smeritul socoteşte, că dela toţi are ceva de învăţat şi se desăvârşeşte mereu; şi în vreme ce trufaşul sare ca muşcat de şarpe şi se răzbună amar pe cel ce ar cuteza să zică o vorbă rea de el, smeritul ştie alege răutatea, care nu-l atinge, şi laturea de adevăr din vorba cuiva şi de care ţine seamă, de aceea el nu se supără, ci dimpotrivă îşi preţuieşte vrăşmaşii ca pe nişte trimişi ai lui Dumnezeu, cari să-l controleze şi să-l ajute să-şi cunoască şi îndrepte greşelile. Cu un cuvânt trufaşul este piedică pentru binele omenimii, pe când smeritul celce-l ajută să vie.

Nu ştiu căruia îi daţi aprobare, eu însă nu pot fi decât de partea celui smerit, pentrucă ştiu şi cunosc binele ce l-au făcut omenimii oamenii cei smeriţi. Şi vai, cât rău, şi aproape numai rău cei trufaşi! Certurile, desbinările, răsboaiele sunt opera celor îngânfaţi. Pe când şcoala pentru cei mulţi, orfelinatele, azilele, spitalele sunt gândul şi opera unui Vasile cel Mare, smeritul sf. părinte! Şi cât e de mare şirul celor de felul acestui sf. părinte, a căror singură armă, prin care au biruit furtuna de pe marea vieţii şi au adus linişte, pace, bine pe lume, a fost smerenia creştină.

Da, pentrucă *smerenia e o mare putere sufletească*, care ţie, omului singuratic, îţi aduce conştiinţă curată şi trează, şi exacta cunoaştere a propriei tale valori, ca urmare apoi o strânsă legătură între tine şi Dumnezeu, făcătorul şi binefăcătorul tău, şi între tine şi semenul tău; ea aduce apoi foame şi sete de adevăr şi dreptate, pe care numai moartea ţi-o poate potoli şi prin răbdarea, care ţi-o dă, te face zi de zi să lucrezi pentru desăvârşire şi progres, — iar când toţi oamenii ar fi smeriţi, pentru mulţime exacta preţuire a lucrurilor dumnezeeşti şi omeneşti şi exacta preţuire a deaproapelui, sălăşluindu-se între oameni adevărul şi dreptatea care aduc cu sine pacea, bunaînţelegere, şi cari toate împreună fac naţiile şi ţările să urce pe culmile culturii umane. Aşadar binele omului singuratic şi binele mulţimii, binele după care oftăm aşa de mult, atârnă de o virtute atât de dispreţuită azi: de smerenia creştină, care trebue să fie în sufletul fiecărui om.

Iubiţi Creştini şi Fraţi!

Am zis, că smerenia creştină e o mare putere sufletească şi i-am arătat chiar şi roadele pentru individ şi societate; cred că bunul nostru va fi deplin numai când ne vom gândi şi cum să câştigă această putere şi numai dacă de fapt ne vom strădui să o şi câştigăm.

Pentru aceasta nu sunt alte mijloace decât cele pe cari ni le-a arătat însuş Domnul Isus Hristos prin viaţa de pe pământ şi prin evanghelia sa, nu sunt adecă decât apropierea de Domnul şi urmarea lui şi înstrunarea voinţii tale pentru smerenie, ca la rândul său apoi smerenia să călăuzească voinţa ta.

Apropierea de limanul cel lin, de Hristos, a mântuit atâţia înaintaşi de ai noştri, El e singurul care va putea scoate şi viaţa noastră din stricăciune. Doreşte şi fă acest pas iubite creştine, apropie-te şi îl vei auzi zicându-ţi: «Fă în fiecare zi, ce am făcut eu pentru tine şi pentru alţii ca tine, şi fă ce am zis către voi toţi ca să faceţi!» Şi apoi stăi şi te gândeşte puţin, oare ce a făcut şi ce a zis? — Indată vei vedea pe Domnul Isus Hristos umblând din loc în loc ca să facă bine şi să caute oaia cea pierdută; îl vei vedea luând pe cap coroana de spini, fiindcă tu, omule, în trufia ta ai crezut că-ţi baţi joc de el, iar el ţi-a dovedit că această cunună de spini a adus omenimii mai mult bine decât cea de aur a împăraţilor tăi; şi priveşte-l — cum se încovoaie sub cruce, urcând Golgota pentru tine, ca să te mântuie. — Tu, omule, care azi te plângi de rele, spune ce ai suferit tu pentru binele altuia? Fă-te mic! Abia acum vezi, cum ai trăit de rău până acum. Şi fă-te mic mai ales când vei auzi învăţăturile lui, pe cari ar fi trebuit să le faci. Că şti, că Domnul, ca să-ţi arete cum trebue să fi, nu ţi-a dat ca model un învăţat, ori un împărat, ci un copil [1] şi ţi-a spus că El Domnul n'a venit să fie slujit, ci ca să slujiască» [2] şi cum «sluga nu este mai mare decât Domnul său» [3] celce vrea să fie mai mare între voi va trebui tuturor

[1] (Luca 18, 17).
[2] (Mateiu 20, 28).
[3] (Ioan 15, 20).

să slujiască» [1], şi prin asta să-şi arate mărimea sa, pentrucă tot celce se înalţă pe sine se va umili şi numai celce se smereşte pe sine se va înălţa [2]. Intreabă-te: ai făcut acestea? Şi nu uita, că în Hristos te-ai botezat, în Hristos te-ai şi îmbrăcat [3] şi deci erai dator să le faci.

Dar dacă nu le-ai făcut până acum, de vrei fericirea semenilor tăi, şi a ta întăreşte-ţi voinţa şi le fă de aici înainte. Caută deci smerenia şi fă virtute din ea, ca să poţi aduce şi tu bine şi pace şi dreptate în lume, şi să poţi îndruma pe alţii la limanul cel lin, la Hristos. Amin.

Preot **Gh. Maior.**

VIAŢA BISERICEASCĂ.

PROBLEME ACTUALE.

Presa bisericească.

Din complexul de probleme, ce se vor pune în discuţia congresului preoţesc dela sfârşitul lui August, în legătură cu presa bisericească, desprindem de astădată, îndeosebi, două: Infiinţarea unei reviste de pastorală practică şi chestiunea buletinelor oficiale ale eparhiilor.

In vremurile noastre asistăm la o întrecere între eparhii, de a avea fiecare revista sa, ori măcar un buletin, cu o parte literară neoficială, pe lângă revistele bisericeşti cu un trecut şi un prestigiu.

Un număr respectabil de parohii chiar, îşi scot foaia lor parohială, menită să împrăştie, printre credincioşi, gândurile şi sfaturile câte unui preot, care simte, că vorba lui dela amvon e ascultată de prea puţini.

Faptul este o dovadă a pulsaţiei de conştiinţă trează şi de trebuinţa de a găsi căi de revărsare a energiilor spirituale, ce viază în cadrele bisericei noastre dreptmăritoare româneşti.

Râvna grupurilor de preoţi şi profesori, strânşi sub călăuzirea luminată a câte unui ierarh înţelegător şi conştient de înalta sa chemare ca şi intenţiunea nobilă de a se face folositori

---

[1] (Mateiu 10, 44).
[2] (Luca 18, 14).
[3] Galateni 3, 27).

şi cu condeiul, în cercuri cât mai largi, ne face să ne gândim la felul cum ar putea fi canalizate energiile aşa fel, ca ele să poată da roduri cât mai îmbelşugate şi mai bune pentru trebuinţele vieţii noastre bisericeşti actuale.

Mijlocul de complectare a lipsurilor culturale în rândurile preoţimii, printr'o revistă bisericească ştiinţifică, ni este dat prin apariţia organului sfântului Sinod şi prin revista profesorilor facultăţii de teologie din Cernăuţi. Neajunsul este lipsa răspândirii lor pe la casa fiecărui preot. Infrăţirea puterilor scriitorilor dela cele două reviste, la un singur sanctuar de jertfelnicie, apoi căutarea legăturilor cu marile case de editură din străinătate şi cu revistele bisericeşti streine, ortodoxe şi de alte confesiuni, ar putea da două rezultate folositoare: apariţia la timp şi informaţia bogată asupra mişcării literare religioase şi a vieţii bisericeşti din întreaga lume creştină. Dările de seamă şi cronicele de interes mai mult local, ar putea fi lăsate în grija altor organe bisericeşti.

Ceeace ne lipseşte însă cu desăvârşire este o revistă de pastorală practică. In afară de câte o predică, apărută ici-colea în revistele de acum şi înafară de câte un articol — uneori dibuitor şi acela — cu privire la secte şi combaterea lor, rar se întâlneşte câte o orientare luminoasă de viaţă şi activitate pastorală practică. Deşi experienţa bogată a atâtor generaţii de preoţi nu ne lipseşte şi nu ne lipsesc nici condeie rutinate, cari ar putea aşterne pe hârtie, cu succes deplin, experienţele de toate zilele şi soluţiile practice, pe cari au ştiut să le dea în atâtea situaţii delicate. Stabilirea unor norme unitare de conducere pastorală şi de misionarism religios pe întreg frontul bisericesc, este un postulat al vremii, dela realizarea căruia nu mai putem absenta. Revista pastorală ar fi chemată să îmbrăţişeze întreg complexul de viaţă creştină în spirit ortodox, în raport cu preotul ca şi cu credincioşii.

Imprietenind preoţimea cu noile metode de păstorire duhovnicească şi punându-i la îndemână, în opera de instrucţie şi educaţie religioasă a poporului, mijloacele moderne ale unei pedagogii creştine, revista ar da avântul cuvenit misiunii religioase interne, pe care e ţinut să o săvârşască cu pricepere şi însufleţire preotul de acum, pe lângă chemarea lui de liturghisitor şi săvârşitor al sfintelor taine.

O întovărăşire a câtorva fraţi de gând şi de acţiune — se zicem numai câte unul sau doi din fiecare mitropolie, pe ales — cari au dat dovadă de pătrunderea psihologică a necesităţilor şi cerinţelor vieţii religioase, după vremurile de acum şi ajutaţi de câţiva prieteni însufleţiţi pentru înfăptuirea lucrului, ar putea da fiinţă unei astfel de reviste, fără o prea mare sforţare. Impărţindu-şi rolurile, după probleme, ce s'ar urmări cu consecvenţă până în cele mai amănunţite nuanţe, s'ar putea obţine materialul necesar pentru un număr lunar, din care n'ar putea lipsi mai ales predicile miezoase şi meditaţiile religioase pentru fiecare Duminecă şi sărbătoare, trimise în largul vieţii pastorale din bună vreme, ca slujitorii altarelor să le poată consulta.

Concursul moral şi material al preoţimii din întreagă ţara, ar da mijloacele de existenţă sigură şi fără griji, putându-se remunera şi lucrul ostenitorilor.

Opera unei reviste ştiinţifice la înălţime şi a celei pastorale cu prestigiu şi de demnitate, după importanţa ortodoxiei româneşti în raport cu celelalte confesiuni şi cu bisericile ortodoxe din alte ţări, — ar fi complectată şi de câteva reviste enciclopedice, ce ar continua să apară acolo, unde se găseşte omul indicat să strângă în jurul său pe toţi câţi vădesc îndemnuri şi îndeletnicire cu scrisul, dând inspiraţii şi ajutând pe începători.

Eparhiile ar continua fiecare să scoată buletinul său oficial, ca organ de casă al conducerii eparhiale, fără pretenţia de a înlocui o revistă, dar liber să-şi desvolte şi o parte literară.

Trebue să recunoaştem, că aşa cum se prezintă azi unele foi eparhiale, sunt o povară pentru bugetul lor şi trezesc prea puţin răsunet prin strădania câte unui modest susţinător al lor, cu condeiul.

Buletinele acestea ar avea însă un însemnat rost în îndrumarea vieţii administrative din biserică, dacă asesorii (consilierii) eparhiali, — cari vor fi, după noua organizaţie bisericească, câte 6 în fiecare centru, — pe lângă circularele şi notificările oficiale, ar căuta să interpreteze fiecare caz de oarecare importanţă, din referatele lor, tratându-l principial şi scoţând orientări şi îndrumări menite a se generaliza în întreaga eparhie. In acest fel s'ar ajunge să fie însoţită şi rezolvirea «actelor seci» de o pulsaţie de viaţă binefăcătoare şi s'ar veni în ajutorul or-

ganelor bisericeşti administrative dela protopopie şi parohie, ca să-şi împlinească prompt şi la vreme datoria oficială, înlesnind funcţionarea normală a întregului organism. Schimbul buletinelor, între eparhii, ar promova şi problema de conducere administrativă unitară.

Partea lor literară, sau neoficială, s'ar alimenta cu material suficient din dările de seamă despre viaţa şi mişcarea religioasă şi bisericească-culturală din cadrele eparhiei, din descrieri de locuri cu tradiţii religioase şi de importanţă istorică, din aprecieri asupra instituţiilor bisericeşti de interes obştesc, ori cu caracter de manumente ale culturii şi artei din cuprinsul eparhiei...

O astfel de împărţire a rolului şi a muncii în presa bisericească, cum îl prevede şi I. P. SS. Părintele Patriarh Miron într'un Nr. al foii «Crucea» ar duce desigur la mai mari şi mai solide rezultate pentru folosul şi binele general al bisericii.

Nu ne vom ocupa de astădată de rostul şi organizarea presei pentru popor, cu scop de propagandă religioasă şi nici de problema unei reviste de educaţie în spirit creştin pentru intelectuali; nu anticipăm aici nici părerile noastre cu privire la un ziar cotidian, cu caracter militant, susţinut de preoţime. Sunt acestea probleme ce reclamă studiu temeinic şi pregătire amănunţită, dacă vrem să fie realizate cu izbândă deplină. Mai ales cele două din urmă, care trebue să taie drum nou, fără să le fi precedat până acum încercări mai de seamă.

M. Şeiceanu.

Desluşiri definitive.[1]

Prea stimate Domnule Galaction,

Poate e o slăbiciune a mea, dar o mărturisesc sincer: Nu citesc „Adevărul Literar". Cu toate acestea eu vă cunosc — şi anume în ipostasa fără cordon — aşa cum v'am cunoscut pe băncile şcoalei, acum 10—15 ani, deci — cum s'ar zice — pe când cordonul nici nu exista. Că până acuma n'aţi ştiut de existenţa mea? Constatarea e de prisos. N'aţi pierdut nimic. Ce-aţi şi putea 'nvăţa din smeritele mele strădanii?

[1] Vezi «*Adevărul literar*» Nr. 238 din 1925.

Ştiam că lucraţi şi la traducerea sf. Scripturi. Am citit chiar un fragment din Faptele Apostolilor într'unul din numerii *Bisericii Ortodoxe Române*, în legătură cu articolul „Inscripţia dela Delphi".)

Şi nime nu aşteaptă cu mai multă sete Testamentul Nou în haina pe care i-aţi dat-o Dvoastră, decât mine. Nici chiar fictivul sau realul domn Ironescu din dialogul bucluca̧ş. Numai cât în articolul din *Revista Teologică* (Anul XV, Nr. 5—6) eu subliniam necesitatea retipăririi Bibliei *întregi*, pe care o cer credincioşii din toate părţile, fără să le-o poată da cineva într'o traducere care să nu fi apărut nici la Newyork, nici la Hamburg, nici la Lipsca, nici chiar la Cisnădia noastră, ci la Bucureşti, unde avem — pare-mi se — o tipografie a cărţilor bisericeşti. Li-o puteţi da Dvoastră? Poate peste câţiva ani (şi eu vă doresc, din tot sufletul, s'o puteţi face!) Dar pân'atunci ce se face lumea însetoşată după cuvântul lui Dumnezeu? Căci criza biblică nu mai poate suferi nici o amânare.

Cât despre „un proces de rezistenţă — închis, temut, misterios" — faţă de traducerea D-voastră, dacă există, Vă rog să mă credeţi că nu eu l-am stârnit, nici n'o să-l alimentez eu. Nici măcar prin „prudenţa" unor reticenţe.

Epilogul dialogului Dvoastre m'a mirat şi mai mult. In articolul meu, n'am vizat pe nime. Deci: „De strigis quae non sunt, nulla quaestio!"

Primiţi, Vă rog, asigurarea deosebitei mele stime.

N. Colan.

MIŞCAREA LITERARA.

Cartea vremii, colecţie enciclopedică îngrijită de Nichifor Crainic, editura Fundaţiei «Principele Carol» este una dintre cele mai fericite iniţiative culturale. Ea e menită să ţină intelectualitatea românească la curent cu «problemele cari alcătuesc complexul de preocupări al spiritului contimporan. *Cartea vremii* vrea să fie deci, cum o arată numele, o iniţiere în contimporaneitate». Cele trei volumaşe apărute până acum sânt o chezăşie suficientă pentru utilitatea şi viitorul acestei îngrijite publicaţii periodice.

1. *Satul meu* de *Ion Pillat* ne oferă un mănunchiu de pasteluri dintre cele mai minunate. Clipele trăite sânt prinse 'n imagini de-o surprinzătoare energie evocatoare. Priveliştile aşa

de pitoreşti ale vieţii rurale sânt învăluite în duhul discret al unui aristocratism simpatic. Din spicuirea paginilor artistic ilustrate, cititorul iscusit va putea reconstrui biografia poetului în sufletul căruia satul, cu tot lăuntricul său, găseşte cele mai delicate ecouri.

Un exemplu: Imaginea democraţiei actuale:

— Sân Petre, moşule albit de soartă,
Deschide poarta, lasă-mă în rai,
— Amu, vezi, raiul nu mai are poartă
In el, cucoane, poţi intra când vrai.

2. *Legătura roşie* de *Em. Bucuţa* ne adună câteva essaiuri cari vădesc un remarcabil talent literar. Şi dacă fraza autorului ar fi — pe alocurea — mai scurtă, de bună seamă cartea ar lega pe cititor cu şi mai multă putere. Bucata «Legătura roşie» stă cu tot dreptul în fruntea volumului drăguţ.

3. *Viitorul inteligenţei* de *Ch. Maurras*, în româneşte cu o notiţă introductivă de *Tudor Vianu*. Cuprinde doctrina filozofică a celebrului polemist francez, codirector al ziarului regalist «L'Action Francaise». Din ea se desprinde ideia fundamentală că individul numai încadrându-se în *patrie* poate deveni un element util societăţii. Altfel ajunge, fatal, în orbita anarhismului. In cuvinte de o simplitate măreaţă şi de o rară incisivitate zugrăveşte el situaţia tragică a scriitorului francez, situaţie care devine din ce în ce tot mai tragică sub obsesia mizeriei crescânde. Cine-i vinovatul acestei situaţii? Materialismul cinic care-a «pervertit inteligenţa» reducându-o la rolul unei slujnici a banului.

Traducătorul a învins greutăţile pe care cu tot dreptul le subliniază în nota sa introductivă. *N. C.*

*

La picioarele Mântuitorului (Zu Füssen des Meisters). Meditaţii pentru preoţi, de *Anton Huonder*, S. I. Vol. II. *Noaptea suferinţelor*, Freiburg i. Br. 1025, Herder. Pag. XII şi 430 preţul Mărci: 5·20·

Volumul I al acestor meditaţii pentru preoţi, întitulat: «*Ziua de lucru*», a apărut în urmă cu 12 ani şi a fost tradus în 12 limbi, pentru a fi pus la îndemâna preoţimii din diferite ţări. Cartea a fost tradusă şi în româneşte, de un sârguincios absolvent al seminarului nostru teologic dela Sibiu, de câţiva ani, şi revăzută acum aşteaptă să vadă lumina tiparului. In acest volum se analizează viaţa şi activitatea Mântuitorului în vremea petrecerii Sale pe pământ, în scurte meditaţii menite a trezi însufleţirea şi a direcţiona activitatea pastorală a preotului după cerinţele vieţii moderne.

In noul volum, apărut acum, se tratează zilele de suferinţe ale Domnului, dela prinderea din grădina Gethsemani,

până la moartea de pe cruce şi punerea Lui în mormânt, cu toate momentele lor zguduitoare. Meditaţiile urmăresc acelaş scop de a da mângăiere şi întărire preotului în misiunea sa şi îndeosebi de a stimula dragostea lui cătră Hristos, al cărui slujitor este. Acest al II-lea volum este o luminoasă interpretare a îndemnului: «Cela ce voieşte să vină după mine... să-şi ia crucea sa şi să-mi urmeze mie».

Un al treilea volum, promis de autor, va trata despre *dimineaţa preamăririi* şi poate un al patrălea se va ocupa de *zorile vieţii* Domnului (copilăria).

Cele două volume apărute sunt un preţios tezaur sufletesc pentru preot.

*

Patimile Domnului şi oamenii de azi (Die Passion Christi un wir Menschen von Heute). Conferinţe pentru vremea de post, de *Dr. Adolf Honders*, profesor de teologie, Freiburg i. Br. 1925 Herder. Pag. 125.

Acelaş duh inspiră şi această carte, ca şi pe cea de mai nainte, punând în strânsă legătură personagiile biblice: pe Iuda Pilat, Irod pe tâlharul şi massele poporului, cu viaţa oamenilor din vremile noastre atât de turburate, cari prin faptele şi atribuţiile lor răstignesc mereu pe Hristos. Cele 8 conferinţe analizează stări psihologice şi lămuresc situaţii sufleteşti, cari au efect educativ covârşitor.

*

Mântuitorul în Muntele maslinilor şi lumea modernă (Der Heiland am Olberg und die moderne Welt). Şapte predici pentru postul mare, urmate de una pentru sf. Paşti, de *Dr. Iosif Tongelen*, O. S. C. arhiepiscop. Freiburg i. Br. 1925, Herder. Pag. 104, preţul Mărci: 3.

Cele opt meditaţii pentru post date în formă de predici urmăresc ţinta de a lumina cărările rătăcite ale vieţii moderne şi de a readuce pe creştini la o nouă viaţă, după cuvântul şi pilda Mântuitorului. Alături de critica rătăcirilor cartea îmbie cu prisosinţă şi mijloacele de îndreptare, prin cari se poate înfiripa o nouă viaţă. Cuvântul sf. Scripturi este întrebuinţat din belşug în sprijinul expunerilor, ca o dovadă că această carte a cărţilor cuprinde soluţii principiale pentru toate necesităţile vieţii. Cartea nu e numai un ajutor pentru preot, ci şi o lectură edificatoare pentru orcine s'ar simţi îndemnat să o citească. Cu prinosul ei o chiemare la reculegere şi întoarcere spre Dumnezeu, în credinţă şi în acţiune.

*

Viaţă nouă (Neues Leben) expuneri etice religioase de *Hermann Muckermann*, cartea a doua: Solia despre împărăţia lui Dumnezeu. Freiburg, i. Br. 1925, Herder, pag. 98 preţul leg. M. 2·20.

Gândurile aşternute aici pe hârtie urmăresc clădirea împărăţiei lui Dumnezeu în sufletele oamenilor primitori. Cartea distinge o solie, care îmbrăţişează mai mult teoria etică, — ce se desprinde din predica de pe munte, şi alta, solia, care dă îndemn la făptuiri practice, duse până la eroism moral şi religios, aşa cum ni se înfăţişează în pilda de pe Golgota patimilor.

Sufletul cărţii se adapă din fiorul necesar al iubirii deaproapelui, marea lege, care normează raporturile dintre oameni, şi crează atmosferă pacinică şi umanitară între indivizi şi popoare. Cartea e un studiu de etică socială, pornind dela — viaţa internă a omului pentru a-i determina atitudinile lui în afară. Motivele fericirii sunt aşa de strâns ţesute cu acelea ale suferinţei, încât cel ce se călăuzeşte de această normă etică în viaţă, găseşte că crucea lui Hristos este harfa fericirii omeneşti. —

*

Instrucţia mirilor (Der Brautunterricht). O iniţiere practică a clerului pastoral, de *Dr. Carol Rieder*, Freiburg i. Br. Herder 1925. Pg. VIII şi 40, preţul leg. de M. 2.

Broşura face parte din publicaţia «Hirt und Herde», «Păstor şi turmă», editată de institutul misionar arhiepiscopesc din Freiburg, care răspândeşte orientări practice pentru chiemarea pastorală, în zilele noastre.

Instrucţia mirilor care se termina cu examenul nupturienţilor mai 'nainte de a primi taina cununiei, înainte vreme era o îndatorire şi în biserica noastră. In paguba vieţii familiare şi în paguba bisericii s'a abandonat această practică. Ea va trebui reînviată, pentruca măcar în preajma încheierii căsniciei, tinerii să fie orientaţi asupra drepturilor şi datoriilor lor conjugale, peste graniţele cărora nu pot trece fără a-şi primejdui fericirea, pe care şi-o doresc. Este o necesitate imperioasă să fie ajutaţi a înţelege sfinţenia căsătoriei, să li se precizeze atitudinea de reciprocă preţuire şi datorie către copii. Mentalitatea vremilor noastre a pervertit cu totul concepţia asupra vieţii în căznicie, încât este grav ameninţat temeiul moral al acestei instituţii sociale.

Broşura, de care ne ocupăm, pune la îndemâna preotului preţioase îndrumări în această chestiune. Expunerile sunt rezultatul unor experienţe pastorale îndelungate, complectate şi cu părerile unui medic priceput, păstrându-se astfel armonia între cerinţele vieţii trupeşti şi sufleteşti.

*

Despre viaţa cea preţioasă (Vom kostbaren Leben). Gânduri de Dumineca, de *Dr. Alfons Heilmann*, Freiburg i. Br. 1925, Herder. Pag. VIII şi 192. Preţul leg. M. 2.

In viaţa aceasta sbuciumată şi preocupată de frământările pentru traiul de toate zilele şi stăpânită de râvniri pronunţat materialiste prinde greu propoveduirea lucrurilor spirituale şi de mântuire sufletească. Se cere iscusinţă deosebită pentru misionarul lui Hristos, ca să poată câştiga inimile pentru împărăţia Lui. Heilmann este unul din puţinii apostoli ai scrisului creştinesc, care cucereşte. El priveşte cu ochiu ager lucrurile şi întâmplările vieţii reale şi le ştie pune în legătură luminoasă cu opera dumnezeiască în lume, încât nu se poate să nu trezească interesul pentru o viaţă spirituală mai înaltă, pentru râvnirea fericirii netrecătoare. Această, a treia carte a autorului, după «Ceasurile de linişte» şi «Intre viaţa de pe pământ şi veşnicie» ne vorbeşte despre puterile vieţii, despre desăvârşirea, conducerea şi stăpânirea ei şi despre viaţa în societate ţinând seamă de elementul de viaţă, care sbucneşte din noi, ca şi de elementele, cari acţionează din afară asupra noastră, stimulându-ne la acţiune, sau ţinând a distruge în noi energiile sufleteşti şi trupeşti, cari stau în strânsă legătură cu dispoziţiile, cu nădejdea şi posibilităţile de mulţumire şi fericire.

Cetitorul hărţuit de griji şi osteneli, mânat de gânduri, de doruri şi râvniri nepotolite, găseşte în această carte frumuseţă, bucurie şi sănătoasă îndrumare la ordine în viaţa lui de toate zilele. *Pr. P. Moruşca.*

CRONICĂ BISERICEASCĂ-CULTURALĂ.

Congresul societăţii ortodoxe a femeilor române s'a ţinut anul acesta la Bucureşti, în zilele de 27 şi 28 Iunie, sub prezidiul dnei *Alexandrina Cantacuzino.* Congresul care a întrunit, pe lângă mulţimea delegaţilor oficiali ai secţiilor din toate unghiurile ţării, şi o mare mulţime de prietini ai acestei utile asociaţii femenine, a fost deschis printr'o importantă şi profund gândită cuvântare a dnei prezidente. In cuvinte închegate cu iscusinţa unui distins şi rutinat orator, dna Alexandrina Cantacuzino a expus misiunea femeii ortodoxe în viaţa socială atât de viciată şi a subliniat rolul important pe care-l îndeplineşte Societatea ortodoxă îndeosebi ca factor cultural-religios.

Din rapoartele diferitelor secţii, ca şi din expunerile dnei prezidente, se desprinde-o constatare îmbucurătoare: femenismul român e îndrumat pe cale sănătoasă. Patria şi Biserica noastră de o potrivă, au în societatea ortodoxă unul dintre cei mai devotaţi sprijinitori ai idealurilor lor. Realizările acestei societăţi sânt cu atât mai preţioase, cu cât ele sânt rezultatul unui efort care n'a cunoscut încă sprijinul oficialităţii; în schimb a trebuit, de-atâteaori să lupte cu piedecile ei. Dna Cantacuzino, care de curând a fost aleasă de viceprezidentă a

«Uniunii mondiale a femeilor», se poate felicita cu tot dreptul. Noi îi dorim viaţă îndelungată şi desăvârşită izbândă.

*

Părintele Nicolae Popescu, profesor la Facultatea teologică din Bucureşti, şi-a ţinut discursul de recepţie la Academia română. Domnia Sa este al doilea preot ortodox care intră sub cupola nemuritorilor. Invăţat crescut în cea mai severă disciplină ştienţifică, părintele N. Popescu întruneşte toate condiţiile pentru a ocupa cu deplină vrednicie locul marelui său înaintaş Dimitrie Onciul. Cercetările D-sale din aşa de dificilul tărâm al bizantinologiei i-au dus faima peste hotarele ţării.

Mai mult decât alţii, — noi ne bucurăm de cinstea cu care-a fost încununat, pentrucă sântem convinşi că neobosita hărnicie şi vasta sa erudiţie va fi pusă cu entuziasm sporit în slujba neamului şi a bisericii drept măritoare. Domnia sa e înzestrat cu toată armatura de investigaţie, pentru a desgropa şi a arăta lumii orbite de patimi toată comoara de civilizaţie şi cultură zămislită de instituţia sacră pe care minusculii noştri «europeişti» şi improvizaţii noştri sociologi încearcă s'o ne socotească.

*

Serbările dela Braşov. In zilele de 28—29—30 Iunie a. c. foştii şi actualii elevi şi profesori ai Liceului ortodox «Andrei Şaguna» dela Braşov s'au adunat pentru a sărbători trei sferturi de veac dela întemeierea acestei vetre de lumină care de-atâta vreme împânzeşte ţara cu apostolii cei mai devotaţi ai conştiinţei româneşti şi ai culturii naţionale. S'au adunat pentru a-şi număra rândurile şi pentru a-şi da mâna frăţeşte, peste amintirea scumpă a atâtor colegi morţi pentru neam şi lege. Cine-a luat parte la aceste grandioase serbări s'a putut convinge, prin intuiţie nemijlocită, de covârşitorul rol cultural pe care l-au avut şcoalele ortodoxe dela poalele Tâmpei. Cununa de învăţaţi ca şi nenumărata mulţime de apostoli şi cărturari adunaţi la Braşov din toate părţile ţării, sânt o dovadă grăitoare că cea mai mare parte a intelectualităţii noastre ardelene de astăzi s'a adăpat la izvorul de lumină şi de conştiinţă românească al şcoalelor braşovene.

Aşezate în inima românismului, sub poalele Carpaţilor — până ieri despărţitori de fraţi — şcoalele din Braşov erau predestinate să fie cetatea nebiruită a legii strămoşeşti, a culturii şi a aspiraţiilor noastre naţionale. Credincioase acestor idealuri superioare, sub inspiraţia Bisericii neamului care le-a călăuzit pân' acum, ele îşi vor continua, cu entuziasm sporit, binecuvântata operă culturală — spre cinstea înţelepţilor şi jertfelnicilor lor întemeietori şi spre fericirea generaţiilor viitoare.

Neculce.

*

Solemnitatea încheierii anului școlar dela Academia teologică „Andreiană“. Duminecă, 14 Iunie s'au încheiat cursurile Academiei noastre teologice. După terminarea sf. Liturgii, prof. Dr. Aurel Crăciunescu a citit rugăciunea de mulțumire.

Studenții cu profesorii au trecut apoi în sala de recepție. Au participat I. P. S. Mitropolit Nicolae, P. S. Sa Episcopul Vartolomei și P. S. Sa Episcopul Iosif.

I. P. C. Sa Părintele Rector Dr. E. Roșca a ținut o scurtă cuvântare de binevenire distinșilor ierarhi. — Corul Academiei a executat cântarea «Tatăl nostru».

Vorbește dl profesor N. Colan. Se adresează îndeosebi studenților, actualizându-le sfintele și categoricele datorii legate de chemarea preoțească. Intr'o ireproșabilă formă literară și plină de intuiție pastorală, exortația dlui profesor Colan a stârnit o unanimă admirație.

Părintele Rector a făcut darea de seamă asupra clasificației studenților, din care reiese că învățământul teologic la Academia noastră este într'un real progres.

Ia cuvântul I. P. S. Sa Mitropolitul Nicolae. I. P. S. Sa își exprimă bucuria constatând superioarele rezultate pe care le-a dat munca nepregetată a profesorilor și studenților, subliniind nevoia orientării spirituale de care însetează poporul românesc și pe care numai o preoțime luminată și străbătută de ideal misionar o poate satisface.

P. S. Episcop Vartolomei scoate în evidență nevoia efortului permanent de formație spirituală a preotului ortodox în cadre de disciplină conștientă și felicită pe I. P. S. Mitropolit pentru creația genială în forma învățământului academic actual, aducând totodată mulțumiri corpului profesoral.

Se împarte asistenții anuarul Academiei întocmit cu o reală competență de I. P. C. Sa Părintele Rector al Academiei Dr. E. Roșca. Remarcăm pe lângă datele atât de clare și de complecte cu care ni se prezintă anuarul, lucrarea dlui Profesor N. Colan — interpretarea Epistolei către Filimon, — de care ne vom ocupa într'o recenzie specială — dată fiind seriozitatea și noutatea acestui studiu exegetic. Serbarea se termină cu «Imnul Patriarhal», executat de corul studenților. *Dr. Gr. Cr.*

*

O biserică dărăpănată și folosită până acum de magazie, în curtea asilului de bătrâni, din strada Spitalului, în Sibiu, este pe cale să devină o biserică modernă. Gândul oamenilor este să o restaureze și adapteze așa fel, ca să funcționeze acolo un radiofon și să poată fi instalat cinematograf, pentru filme religioase. Lucrul se chibzuește în afară de orice îngrădiri confesionale sau naționale, servind, în primul rând, trebuințele infirmilor din asilul de alături și îmbiind loc de recreație spirituală pentru toți locuitorii orașului.

Biserica va fi renovată cu concursul artiştilor şi maestrilor sibieni, cari pe urmă se vor împărtăşi din beneficiul întreprinderii. Toate societăţile culturale şi oficiile publice ale tuturor naţionalităţilor vor fi părtaşe în susţinerea instituţiei. Cinematograful va reproduce filme religioase, artistice şi ştienţifice, iar cu ajutorul radiofoniei se va putea asculta muzică bisericească, predici, conferenţe din toată lumea. Administraţia o va face oraşul, iar din câştig o parte se va da asilului.

Probabil că se va institui acolo şi un fel de bucătărie populară după chipul agapelor întâilor creştini.

Aceste ştiri ni le împărtăşeşte revista «Kirchliche Blätter» din Sibiiu.

Noi felicităm din toată inima pe ceice au avut această inspiraţie şi dorim deplină izbândă instituţiei, ce se va înzestra cu toate mijloacele moderne de educaţie creştinească, cu o singură rezervă, — ca să nu se prefacă într'o intreprindere de câştig nesăbuit şi să nu se coboară prestigiul unui edificiu bisericesc la starea unei ospătării. *M. Şeiceanu.*

NOTE ŞI INFORMAŢII.

Congresul «Asociaţiei generale a clerului ortodox român» se va ţinea anul acesta la *Cernăuţi*, în zilele de ***25 şi 26 August.*** Problemele ce vor fi desbătute sunt următoarele: 1. Importanţa şi necesitatea presei bisericeşti. 2. Organizarea şi mijloacele trebuitoare pentru susţinerea ei. 3. Inzestrarea bisericii. Dată fiind importanţa acestui congres în care se va discuta una dintre cele mai mari probleme ale misionarismului modern: presa bisericească, îndemnăm preoţimea noastră să ia parte la el în număr cât mai mare. Participanţii se vor anunţa la Biroul Central din Bucureşti (strada Leonida 3).

*

La invitaţia «europenilor» noştri dela gazetele cari în anumite momente îşi apără redacţiile cu cordon de jandarmi pentrucă şi-au făcut o meserie din a insulta ţara care îi adăposteşte şi le pune la dispoziţie compartimente gratuite clasa I pe C. F. R. — un conferenţiar şi mai european, dl Guernut secretarul «Ligei Drepturilor Omului» venise, acum vr'o trei săptămâni să lumineze pe Bucureştenii noştri, să le spună că e timpul suprem să iasă din barbaria cavernelor de troglodiţi să surpe temniţele, să desfiinţeze furcile şi să nu mai aprindă ruguri... c'un cuvânt să curme îngrozitorul martiraj al proletarilor din România. Bucureştenii — nu ai dlui Costaforu — de astădată nu s'au arătat prea curioşi de predica brodată cu roşu a dlui Guernut. Prea era «înaintată» pentru ei, de aceea au şi

zădărnicit-o. Incidentul se putea închide foarte simplu şi foarte discret, fără ca Europa să se fi supărat.

Numai cât în Ierusalim s'a făcut tulburare mare foarte. Patronii «opiniei publice» au început să ţipe, ca după o manifesfaţie studenţească, reeditând acel convoiu de epitete cu care de obicei blagoslovesc ei ţara, ori de câteori aceasta le spune că nu e ispitită de loc să-şi schimbe culoarea steagului.

La urma urmelor conferinţa se putea ţinea. România nu s'ar fi surpat şi Bucureştenii nu şi-ar fi stricat pofta de aperitive. Dar, după cum dl Guernut şi-ar fi luat dreptul să defaime ţara, în aplauzele frenetice ale celorce l-au aşteptat la gara de nord, ceilalţi Bucureşteni şi-ar fi permis — în virtutea aceloraş «drepturi ale omului» — să-l ia cel puţin cu huideo.

Iată de ce credem că soluţia discretă a Bucureştenilor a fost mai creştinească, sau cum s'ar zice, mai puţin barbară, deci mai «sănătoasă» şi pentru dl Guernut.

*

In congresul librarilor români, ţinut la Bucureşti în zilele de 3 şi 4 Maiu a. c., dl Popescu-Târgovişte a cerut sancţiuni severe pentru librarii cari vor mai vinde publicaţii de cuprins sau înfăţişare (tablouri) imorală. La propunerea dsale congresul a introdus în noile statute următoarea frază: «Se vor aplica sancţiunile prevăzute în statut... în caz că un membru societar editează sau vinde, subvenţionează sau publică scrieri, tablouri vederi etc. cu caracter obscen şi pornografic care ameninţă bunele moravuri ale societăţii». Hotărârea e dintre cele mai frumoase şi celce-a stârnit-o merită toată lauda oamenilor de bine. Dar abia respectarea ei practică va aduce cinste şi laudă integrală librarilor noştri.

*

La 15 Iulie se va deschide la Mănăstirea Neamţu al IV-lea ciclu anual al cursurilor Cercului Social Creştin «Solidaritatea». Cursurile se vor ţinea în modul următor: 15 Iulie, Dr. Ştefan Bogdan: Despre Pozitivism şi creştinism; 16 Iulie, prof. V. Gh. Ispir: Creştinismul în relaţiunile internaţionale; 2) Mijloace de mărginire a răspândirei sectelor; 17 Iulie, D. Boroianu: Dreptul canonic şi noua organizare bisericească. 18 Iulie. Emanoil Bucuţa: Românii din Valea Timocului; 19—20 Iulie, I. Mihălcescu: Problema muncii în concepţia antică şi cea creştină; 21—22 Iulie, preotul I. Popescu-Mălăeşti: Filozofia cărţii lui Iov; 23 Iulie, prof, Nae Ionescu: Despre filozofie şi ortodoxism; 24 Iulie, prof. Ştefan Popescu: Muzica religioasă; 25—26 Iulie, arhimandritul Scriban: Limba cărţilor bisericeşti; 27 Iulie, Marcel Botez: Impresii din Ceho-Slovacia; 29 Iulie, Dr. Cozma Popescu: Eugenia socială faţă cu morala creştină; 30—31 Iulie, prof. Şerban Ionescu: Evoluţia ideiei de proprietate faţă cu noile curente sociale; 2) Incercările de unire a bisericilor;

27 Iulie, St. Brădişteanu: Creştinismul şi armonizarea claselor sociale; 2—3 August, I. Savin: Literatura ca mijloc de educaţie în seminarii; 4—5 August, prof. N. Bănescu: Predica sf. Ioan Hrisostom; 6 August, P. S. S. arhiereu Grigorie Leu: Indrumări practice în viaţa creştină; 7—8 August, Pantilimon Romanescu: Invăţământul în seminarele teologice; 9 August, N. Berceanu: Cultura şi idealismul creştin; 10—11 August, avocat Tudor Popescu: Creştinismul în concepţia dreptului contimporan; 12—13 August, arhimandritul Daniil Ciobotaru: Despre noua organizare a mănăstirilor.

*

Scriitorul *Em. Bucuţa* publică în Nr. 2, anul V al «Gândirii» un articol inspirat de «Anul sfânt» al Romei. Domnia sa crede că «Biserica răsăriteană a încremenit în formele ei vechi şi n'a mai putut da nimic peste ele. O dovadă e lipsa de însuşiri misionare şi de proletism. Roma singură a plecat cu crucea în mână printre necredincioşii Aziei şi ai Americei, unde a întâlnit mai târziu luterani răsfoind şi răstălmăcind Evanghelia, sau trimişi ai altor secte, iar niciodată Răsăriteni. Aceştia s'au zăvorit în bisericile lor naţionale ajunse biserici de stat şi împrumutând punctele de vedere înguste sau simpatiile şi antipatiile vremelnice ale acestor state». Recomandăm dlui Bucuţa să citească istoria misionarismului rusesc (frânturi va găsi şi în cartea părintelui arhim. Scriban: *Studiul Pastoralei la Români*) să urmărească scrisul profund al colegului său *N. Crainic* şi să recitească în întregime articolul «*Europa fără cruce*» al dlui *G. M. Ivanov* (Gândirea Nr. 3 anul IV). In felul acesta credem că îşi va remania părerile atât cu privire la biserica ortodoxă cât şi cu privire la cea catolică. Ba poatecă îşi va tempera şi entuziasmul care i-a zămislit articolul de care ne ocupăm. «Sinoadele se adună cu pădurea lor de cârji — continuă dl Bucuţa. — Cupola sfântului Petru se aprinde din mii de candele. Icoane pornesc pe drumuri. Roma cheamă».

Nu mergem, domnule Bucuţa! Pentrucă tocmai «Catolicismul este acela care a înlocuit printr'o savantă substituire teologică teocraţia spirituală a lui Hristos cu autocraţia temporală a Papei. Papa s'a înălţat la demnitatea laică a unui Cesar şi înălţându-se în numele lui Hristos, l-a coborât şi a făcut din El mijloc pentru întinderea, întărirea şi victoria cesarismului papal. Cu sabia Cesarului în mână — deşi cu crucea pe piept — catolicismul a năzuit să cucerească această lume şi împărăţiile ei. Fiind anticreştin în tendinţele sale pământeşti — şi întreaga istorie a lui este o dovadă — catolicismul a stins ideia creştină şi din Biserică a făcut o instituţie politică. Dar statele — acest ultim dar pe care l-a făcut lui Hristos deavolul spre ispitirea lui — se cuceresc cu sabie, cu foc, cu ucidere, cu crimă. Ca să cucerească statele, ortodoxia catolică a devenit ucigaşe nu numai

a lui Hristos ci şi ucigătoare a omenirii. Istoria catolicismului este istoria răsboaielor sale. In epocile sale de decădere, Biserica catolică s'a coborât până la cinism. «Nu citiţi epistolele sf. Pavel — scria cardinalul Bembo, exprimând o stare de suflet generală şi foarte intimă pontifilor papali — căci acest stil barbar v'ar putea conrupe gustul. Lăsaţi aceste prostii nedemne de un om grav: omitte has nugas; non enim decent gravem virum tales ineptiae» (G. M. Ivanov: «Europa fără cruce», Gândirea, Nr. 3. an. IV).

Iată, între altele, dece nu mergem la Roma!

*

Bătrânul director al Conservatorului de muzică din Cluj marele compozitor *Gheorghe Dima,* a trecut în lumea celor care nu cuvântă. Cu el dispare creatorul cântecului românesc din Ardeal — şeful unei şcoale muzicale româneşti. Figura lui de o rară dinstincţie n'o să mai farmece privirea noastră; bagheta lui n'o să mai vrăjească pe corişti. Din lumea lui — n'o să ne mai mângăie decât cu îmbelşugata şi neperitoarea zestre artistică ce ne a creiat-o geniul şi osârdia lui fără păreche. Şi încă cu ceva — şi mai preţios: cu pilda unei vieţi trăite'n slujba neamului şi a lui Dumnezeu. Credinţa'n Dumnezeu şi'n izbânda idealului nostru naţional l-a mângăiat şi l-a întărit în cele mai tragice clipe ale vieţii sale. In temniţa din Cluj, pe vremea răsboiului, fermecătorul septuagenar îşi mângăia tovarăşii de vârstă şi de soartă — scriind şi cântând liturghii de laudă lui Dumnezeu... Odihnească în pace!

*

Profesorul *Dr. V. Lăzărescu* dela Academia teologică ort. din Oradea mare publică în revista «Legea Românească» un remarcabil studiu polemic întitulat «In ce ne deosebim». Studiul este un răspuns la un articol al păr. gr.-cat. Dr. Aloisiu L. Tăutu dela Oradea mare. In el ni se lămureşte documentat problema aşa de actuală şi de importantă a deosebirilor ce ne despart pe noi ortodocşii de catolicii Romei mari şi-ai celei mici. Dl V. Lăzărescu pune la punct toată seria de «argumente» cu cari apologeţii Romei se ostenesc în zadar să justifice *primatul papal.* Dată fiind importanţa şi stăruitoarea actualitate a problemei, dl V. Lăzărescu ar face-un lucru bun retipărindu-şi studiul în broşură şi dându-i astfel o publicitate cât se poate de largă.

*

Gândul pe care «Revista Teologică» l-a vânturat, în primăvară, cu atâta entuziasm se apropie de realizare: Pelerinajul la locurile sfinte se va face! Iniţiativa a luat-o însuşi I. P. S. nostru *Mitropolit Nicolae.*

In privinţa aceasta Consistorul nostru arhidiecezan a pupublicat în organul său oficial «T. R.» următorul comunicat:

«Cu bucurie aducem la cunoştinţa tuturora, că în toamna anului acestuia, prin 15—20 Septemvrie vom organiza sub conducerea I. P. S. Sale arhiepiscopul şi mitropolitul nostru Dr. Nicolae Bălan un *pelerinaj la Ierusalim*, la locurile sfinte, unde a trăit şi învăţat Mântuitorul şi a murit pentru mântuirea noastră, spre a ne pleca genunchii şi a ne închina şi ruga la Mormântul Domnului, spre a ne putea apropia mai uşor de Isus Hristos şi a renaşte la o nouă viaţă în El, ca să umblăm pe urmele Lui şi ca să ne întoarcem apoi înoiţi şi renăscuţi sufleteşte.

Călătoria se va face dela Constanţa la Iaffa, portul Ierusalimului, cu vaporul «Impăratul Traian» al serviciului maritim român pe lângă următoarele preţuri: 70 locuri cl. I cu 15 mii Lei, 40 locuri cl. II cu 10 mii Lei cu mâncarea pe vapor şi 120 locuri cl. III cu 3000 Lei fără mâncare, dus şi întors. Călătoria dela Constanţa la Iaffa şi înapoi va dura 10 zile, cu o oprire de 2 zile în Constantinopol, iară vizitarea locurilor sfinte va ţine vre-o 5—7 zile. La această sumă se vor adăuga cheltuelile de întreţinere în palestina, cât va dura vizitarea locurilor sfinte. Privitor la aceste cheltuieli am cerut informaţiuni dela locurile competente şi îndată ce vom primi răspunsul îl vom comunica celor interesaţi, ca fiecare să se poată pregăti cu sumele necesare. Pentru călătoria pe C. F. R. până la Constanţa vom cere reducere de 75%, ceeace credem că se va acorda.

La acest pelerinaj se admit intelectuali şi popor, bărbaţi şi femei, în numărul limitat mai sus. Ceice doresc a lua parte la acest pelerinaj, sunt rugaţi a se anunţa cât mai urgent la părintele *Virgil Nistor, secretar consistorial în Sibiu*, de unde se vor da la cerere orişice informaţiuni.

Fiind numărul locurilor foarte redus, este de dorit ca anunţările să se facă cât mai curând, căci *admiterea se va face în ordinea anunţării*.

Intrucât vor permite împrejurările se face dela Iaffa o călătorie şi până la Cairo şi Alexandria, în Egipet».

Spre lămurirea cititorilor noştri ţinem să adăogăm că Biroul central al Asociaţiei clerului «Andrei Şaguna» a rugat pe I. P. S. Mitropolit să binevoiască a exopera o reducere simţită a taxelor de mai sus. Nădăjduind că această reducere va putea fi obţinută, credem că la pelerinajul proiectat vor putea participa şi membri de-ai clerului nostru, cărora greutăţile vieţii nu le îngăduie o prea mare jertfă materială. Comunicatul s'a lansat abia de două săptămâni şi aproape toate locurile sunt ocupate.

*

Din cei 19 bursieri ai statului, trimişi în străinătate pentru studii teologice, 7 sunt uniţi, iar restul ortodocşi. Asta însemnează o proporţie adorabilă: Pentru circa 10% uniţi 36% bur-

sieri; pentru circa 90% ortodocşi 64% bursieri. Confraţii noştri dela «Unirea» au deci tot dreptul să facă jalbă la «Liga Naţiunilor», că sunt persecutaţi de «bizantinismul dominant»...

*

In toamna anului curent va apărea în româneşte cea mai nouă carte a celebrului filosof şi pedagog ***Fr. W Foerster: Christus und das menschliche Leben*** (Hristos şi viaţa omenească). Este unul dintre cele mai bogate daruri ale veacului nostru. In profunditatea ca şi 'n belşugul cuprinsului ei, nu poate fi asemănată decât doar cu ***Soria di Cristo*** a lui Papini. Traducerea ei — cu învoirea autorului — este aproape terminată de dl prof. N. Colan.

*

Minunatele caiete de ***Cetiri şi tâlcuiri din Biblie*** şi ***Evangheliile Duminicale***, tâlcuite de păr. I. Trifa, redactorul «***Luminii Satelor***», sunt pe cale de a se epuiza. Căutarea lor însă pare a se înteţi tot mai mult. De aceea autorul a hotărât să scoată cât mai curând o nouă ediţie.

*

Păr. ***Dr. Grigorie Cristescu*** şi-a dat în editura Librăriei diecezane din Arad o serie de conferinţe, tratând diferite probleme din domeniul vieţii sociale şi religioase. Cartea de o deosebită actualitate va scăpa din tiparniţă peste câteva săptămâni.

*

In editura Librăriei diecezane din Arad a apărut a doua ediţie a ***Predicilor*** (vol. I) părintelui ***Gh. Maior***, catehet la Şcoala normală «Andreiu Şaguna» din Sibiiu. Cartea care în cele 144 pagini ale sale cuprinde 30 de predici zămislite în clipe de profundă meditaţie şi expuse cu claritate şi căldură — este, un preţios îndreptar pentru orice vestitor al evangheliei.

*

Alţii despre noi:

«Revista Teologică», an XV-lea, Nr. 4, Sibiu 1925.

Străbătută dela un capăt la altul de un puternic duh de înviorare creştinească, revista aceasta, scoasă de o mână de cărturari de elită de-ai bisericii de peste munţi, în fruntea cărora s'a aşezat un suflet de misionar al apostolatului creştin dela noi, valorosul preot Dr. Gr. Cristescu, oltean de origine, actualmente strămutat la Sibiiu, unde e profesor la Academia teologică, revista aceasta are darul de a pune pe tapet chestiunile arzătoare la ordinea zilei, urmărind soluţionarea lor practică.

Cine va vizita Sibiul şi va cerceta viaţa religioasă şi culturală de acolo, se va convinge de cele spuse de noi mai sus. Sâmburele acestei mişcări e viaţa ce se desfăşură din cetăţuia

de cărturari din jurul Catedralei măreţe ortodoxe de acolo, care e sufletul întregului Ardeal.

Datorită spiritului pătrunzător al I. P. S. Mitropolitul Nicolae, sub supravegherea căruia apare revista de cincisprezece ani de zile, ca unul ce l-a început — ca simplu profesor la seminarul Andreian, a fost singurul îngrijitor al ei, — viaţa culturală-religioasă curge din coloanele revistei — scrisă cu o îngrijire ireproşabilă — în sufletul preoţimei, pregătită mult mai bine pentru lupta culturală ca preoţimea *dela noi* şi de acolo, în sufletul poporului.

E o muncă ce merită toată lauda.

Răsfoind Nr. pomenit, aflăm — alături de însufleţitoare articole iscălite de Păr. Gr. Cristescu, N. Colan şi alţii, un preţios articol al Păr. Ştefan Meteş, profesor la Universitatea din Cluj, despre: «Relaţiile Bisericii ortodoxe din Ardeal cu Principatele române în sec. XVIII-lea». (Revista «Căminul» din Focşani An. I. Nr. 5—6).

*

Sionul românesc, monitorul oficial al eparhiei unite a Lugojului publică un letopiseţ al «Bisericii române din Banat». Pentruca cetitorii noştri să-şi poată face ideie de vasta erudiţie şi de stilul românesc al «reprezentanţilor apusului luminat în România», reproducem un fragment ales la întâmplare din «studiul» Arhiereului Ioan Boroş, prepozit capi-tular şi prelat papal:

«Atunci acei membrii protestând au reprobat procedura îndeosebi fiscul erarial Ioan Ungvari, afirmând că comisiunea nici când nu s'ar fi învoit ca cauza (sic!) să se decidă cu aclamaţie că nu a fost de faţă toată comuna şi că din cei prezenţi numai o parte mică s'a declarat contrat ci numai atunci se face destul (sic!) ordinaţiunei dacă locuitorii se vor asculta»; *(Sionul Românesc.* An. XII, Nrii 10—13, pag. 35 coloana 1.)

Ce păcat că Academia română s'a cam grăbit cu alegerea părintelui Nicolae Popescu...

*

Prin alipirea la Franţa a ţinuturilor alsaciene numărul protestanţilor francezi a crescut dela 500,000 la aproape 1.000,000. Din aceştia 600,000 sânt calvini, iar 350,000 luterani. Au patru facultăţi de teologie! O puternică viaţă culturală pulsează în sânul bisericii, cu preocupările caracteristice «creştinismului social». Geneza acestor preocupări o explică originea calvinistă a bisericii reformate franceze.

De semnalat şi aci: criza de preoţi.

*

Localul şcoalei germane din Paris a fost confişcat de guvernul francez şi pus în vânzare. Cumpărătorii (englezi) l-au dăruit bisericii ruşilor refugiaţi, cari au hotărât înfiinţarea unei

facultăţi de teologie ortodoxă la Paris, care, probabil se va deschide încă în toamna anului acestuia. Avem motive să credem că noua facultate de teologie va fi un puternic far de lumină creştină ortodoxă în metropola culturii apusene. Şi asta cu atât mai mult, cu cât sunt perspective ca această şcoală să întrunească — cel puţin stagiar — pe cei mai reputaţi profesori ai ortodoxiei universale.

*

Continuăm să înregistrăm cu bucurie fapta celor ce au ostenit cu răspândirea broşurilor trimise spre desfacere. Ne-au mai trimis până acum preţul de vânzare P. C. părinţi protopopi: Dumitru Antal dela Reghin, Teodor Herman dela Dej, Vasile Gan dela Baia de Arieş (Lupşa), Mihail Lucuţa dela Şiria, Ioan Cândea dela Avrig, Iosif Morariu dela Dobra, Ioan Rafiroiu dela Poiana Sărată (Oituz) şi Dr. Ioan Dobre dela Deva. P. Cucernicii protoierei din Vechiul Regat, dela Constanţa, dela Turnu Severin, Mehedinţi, dela Câmpulung-Muscel şi dela Bacău; apoi P. On. Direcţii ale seminariilor teologice din Craiova şi Roman, Seminarul din Constanţa, prin seminaristul G. Teodorescu cl. VIII şi Seminarul Nifon din Bucureşti, prin pedag. N. D. Popescu.

Rezultatul obţinut până acum şi încunoştiinţările venite din alte părţi, că în vreme apropiată ni se va trimite preţul broşurilor primite şi cetite cu bucurie, ne-a îndemnat să trimitem un restrâns număr de broşuri, ce mai aveam la îndemână, câtorva protopopiate şi din Basarabia, pentru fraţii preoţi de acolo.

Mulţumim cu recunoştinţă tuturor celor ce ajută cu osteneala lor, opera culturală bisericească.

Asemenea mulţumim părinţilor protopopi Dumitru Antal dela Reghin, Mihail Lucuţa dela Şiria şi Procopiu Givulescu dela Radna pentru bunăvoinţa de a ne fi încassat dela toţi preoţii, întreg abonamentul pe 1925. O notă de distincţie pentru înţelegerea necesităţilor culturale ale preoţimii de sub conducerea sa, e aceea a păr. protopop P. Givulescu dela Radna, care ne-a câştigat abonaţi noi pe *toţi* preoţii din protopopiat, cari au fost de curând hirotoniţi ori nu aveau încă abonată Revista, trimiţându-ne abonamentul şi pe jumătatea trecută a anului.

Infrăţindu-ne puterile şi stăruind cu râvnă şi înţelegere pentru opera de cultură şi progres, vom răzbi să facem lucrul Domnului tot mai cu succes, în cadrele bisericii sale dreptslăvitoare.

Administraţia „Revistei Teologice".

*

Numărul viitor al «Revistei Teologice» va ieşi la începutul lunei Septemvrie, în mărime dublă.

BIBLIOGRAFIE.

Anuarul pe anii 1921—1925, întocmit de P. S. Episcop *Vartolomeiu* cu colaborarea personalului direcţiunilor culturale şi administrativă ale Eparhiei Râmnicului-Noului Severin. Bucureşti «Tipografiile Române unite» 1925, pag. XIII şi 944. Preţul Lei 300·—. (Un bogat arsenal de fapte şi orientări pastorale şi culturale pentru preoţime. Asupra acestei publicaţii surprinzătoare, de o valoare neobişnuită pentru îndrumarea vieţii bisericeşti în vremurile noastre, vom reveni).

Călăuza cunoaşterii şi combaterii sectelor de diac. *Gheorghe Comşa*, doctor în teologie şi drept, ales episcop al Aradului. Editura Nouei Reviste Bisericeşti, Tipografia Bisericească din sf. Mre Cernica 1925. Pag. 126. Preţul Lei 25·—.

Experienţe pastorale de pietate protestantă şi catolică. (Persönliches Erlebnis protestantischer und katholischer Frömmigheit). Intregire la «De ce catolică?» (Warum katholisch?) de *Grertrud de Zerschwitz.* Freiburg i Br. 1925, Helder. Pag. 52. Preţul: leg. M. 1·80.

Concepţia de stat modernă. (Die Staatsauffassung der Moderne). Pe baza ideilor cultural-filozofice actuale, de *D. Dr. Ioan Peter Steffes*, profesor la universitatea Nymegen. Freiburg i. Br. 1925, Herder. Pag. XVI şi 170, preţul M. 4·20.

Dela suflet la suflet (Vom Seele zu Seele). Scrisori către oamenii buni, de *Petru Lippert* S. I. Freiburg. i. Br. 1925, Herder. Pag. 272, Preţul leg. M. 3·40.

Gânduri şi sfaturi. (Gedanken und Ratschläge) pentru însufleţirea tineretului intelectual, de *Adolf de Doss.* A douăzeci şi opt şi douăzeci şi noua ediţie, îngrijită de Carol Racke S. I. Freiburg i. Br. 1925, Herder. Pag. XXXII şi 560. Preţul leg. M. 5.

Manualul misticismului. (Handbuch der Mystik), de *August Poulain S. I.* Reproducere liberă, în «Biblioteca ascetică». Freiburg i. Br. 1925, Herder. Pag. XXIV şi 564. Preţul leg. M. 8.

F. W. Foerster: Inţelesul şi aplicarea predicei de pe munte. Trad. de Pr. I. N., Huşi 1925. Pag. 34.

Pr. Dr. Grig. Cristescu: «Propovăduiţi Evanghelia!» Tip. Arhid. din Sibiu 1925. Preţul Lei 20·—.